

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษารังนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยดังต่อไปนี้

1. ความเป็นมาของการปฏิรูปการศึกษา

2. แผนพัฒนาการศึกษาฉบับที่ 8 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแก่งคอย

3. ความหมาย การดำเนินงานปฏิรูปกระบวนการจัดการเรียนการสอน

4. แนวคิดและรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

5. แนวคิดและสาระสำคัญในการขัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

6. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยในประเทศไทย

6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. ความเป็นมาของการปฏิรูปการศึกษา

การปฏิรูปการศึกษา ตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ อันเนื่องมาจากการแข่งขันทางด้านเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสาร และการคมนาคม ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารสัมคม เศรษฐกิจการเมืองและด้านวัฒนธรรม มีการจัดระเบียบทางสังคมอย่างเป็นสังคมและระบบเศรษฐกิจสากลที่ประเทศไทยต่างๆ จะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การเตรียมคุณภาพของประชากรจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญยิ่ง ประเทศไทยที่เจริญแล้วเช่นญี่ปุ่นถือว่าการศึกษาเท่านั้นที่จะเป็นเครื่องมือทำให้ชาติบรรลุนโยบาย เอกพิสูจน์ให้เห็นว่าหากปราศจากโรงเรียนชั้นหนึ่ง ญี่ปุ่นก็ไม่มีระบบเศรษฐกิจที่เป็นที่หนึ่ง ญี่ปุ่นจึงปฏิรูประบบโรงเรียนของเข้าให้สอดคล้องกับประวัติศาสตร์ ประเพณีและวัฒนธรรม

สำหรับประเทศไทยระบบการศึกษาที่ผ่านมาถือได้ว่ามีความเจริญก้าวหน้าพอสมควร แต่ในท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงในยุคโลกาภิวัตน์ และปัญหา

วิกฤตในสังคมที่รุนแรงรอบด้าน เช่น ภาพรวมของระบบราชการอ่อนแอกอง ไทยขาดความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ ซ่องว่างคนรวยคนจนมากขึ้น ความล้มเหลวของชุมชนในชนบท ความแตกแยกของครอบครัว ความไม่เป็นธรรมในสังคม เป็นต้น ระบบการศึกษาในปัจจุบันไม่อาจรองรับการเปลี่ยนแปลงแบบก้าวกระโดดได้อีกต่อไป หากไม่มีการปรับปรุงระบบการศึกษา ประเทศไทยจะไม่สามารถก้าวทันนานาประเทศได้ การแก้ไขปรับปรุงการศึกษาให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ ไม่อาจดำเนินการแบบค่อยเป็นค่อยไป เช่นที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน กองปรับปรุงมาตรฐานนโยบายฯ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับปรุงการศึกษาโดยการปฏิรูปการศึกษา หมายถึงการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาทั้งระบบนั้นเอง จุดสุดยอดของนโยบายการปฏิรูปการศึกษา การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพของประชากร เป้าหมายสุดท้ายก็คือ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในปี พ.ศ. 2550 (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2540 : 41-56)

ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวช วงศ์ (2543 : 5) กล่าวว่า หัวใจของการปฏิรูปการศึกษาคือการปฏิรูปการเรียนรู้ หัวใจของการปฏิรูปการเรียนรู้คือการปฏิรูปจากการยึดวิชาเป็นตัวตั้งมาเป็นยึดมุนย์หรือยึดผู้เรียนเป็นตัวตั้งหรือที่เรียกว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด

อนรุชช์ นครทรรพ (2544 : 7) ได้ให้ทัศนะไว้ว่า ความหมายและความสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาไม่มีอะไรมากไปกว่าการช่วยให้เด็กไทยมี “ชีวิตการเรียนรู้” ที่ดีเพื่อให้เขาเป็นคนดี คนเก่งที่จะไปช่วยรักษาประเทศไทยของเราราให้ผ้าสุนัขมั่นคงต่อไปในอนาคต

กษมา วรรณ ณ อุยธยา (2541 : 14) ได้ให้ทัศนะไว้ว่า การปฏิรูปการเรียนรู้คือพลังที่จะขับเคลื่อนประชาชนไทยไปสู่อนาคตอย่างรู้เท่าทัน การเปลี่ยนแปลง แต่การปฏิรูปการเรียนรู้ไม่ใช่ยิ่งศักยานานใหม่ ที่จะลอกเลียนสูตรสำเร็จไปถือปฏิบัติเหมือนกันทั่วประเทศ แก่นแท้ของการปฏิรูปการศึกษาคือความตระหนักในศักยภาพของทุกคนที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่องหลากหลายสนุกสนาน ท้าทายและมั่นใจ

แนวคิดในการปฏิรูปการศึกษา

1. การยึดโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง (Site Based Decision) หรือ (School Based Decision Making) เป็นแนวคิดที่มุ่งให้โรงเรียนมีอิสระตัดสินใจด้วยตนเองได้ โดยยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. โรงเรียนเป็นศูนย์กลางการผลิต (Profit Center) โรงเรียนผลิตผลิตภัณฑ์

นักเรียนให้มีคุณภาพมีมาตรฐานเป็นขั้นสูงเพื่อที่จะเป็นกำลังในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม สามารถดำรงตนในสังคมที่มีการแข่งขันสูง ขณะเดียวกันก็จะต้องร่วมมือกันในโลกนานาชาติ

3. การมีส่วนร่วมและการร่วมคิดร่วมทำ (Participation & Collaboration)

การศึกษาเป็นแหล่งของสาระ資訊 นิใช่การรับผิดชอบของคริเตอร์เพียงฝ่ายเดียวอีกด้วยไป

4. การกระจายอำนาจ แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจในการจัดการศึกษาตามแนวปฏิรูป นี้ถือว่าเป็นการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้กับผู้ที่อยู่ใกล้เคียง ได้แก่ โรงเรียน ผู้บริหาร ครู และชุมชนเป็นความเชื่อที่ว่าผู้ที่มีส่วนได้เสียต่อการศึกษาหรืออยู่ใกล้ชิดเด็กจะสามารถจัดการศึกษาได้ดีที่สุดตรงตามความต้องการผู้เรียนผู้สอน ทั้งนี้จะต้องเสียสละในการตัดสินใจ ในระดับปฏิบัติคือสถานศึกษา

5. ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (Accountability) การที่จะปฏิรูปการศึกษา ให้บรรลุเป้าหมาย ผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องมีความรับผิดชอบร่วมกัน สนับสนุนกัน ลั่งที่สำคัญจะต้องมีการกำหนดบทบาท ภารกิจของฝ่ายบริหาร ครู อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา และ ชุมชนที่ชัดเจน และความรับผิดชอบนี้จะต้องสามารถตรวจสอบความสำเร็จได้เพื่อเป็นหลักประกันคุณภาพการศึกษาให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริง

จะเห็นว่าแนวคิดดังกล่าวเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับแนวคิดการปฏิรูปองค์กรและ ผู้ทรงคุณวุฒิดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น และเป็นความคิดสำคัญที่ประเทศต่างๆ ที่ยึดถือเป็น แนวปฏิบัติการปฏิรูปการศึกษาเข่นกัน

ความจำเป็นต้องปฏิรูปการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 5-9) กล่าวไว้ว่า ประชาชน การศึกษา นักคิด นักการศึกษา สถาบันทางสังคมศาสตร์ วัฒนธรรมและผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการศึกษาทั้งหลายต่างเห็นพ้องต้องกันว่าถึงเวลาต้องปฏิรูปวัฒนธรรมการเรียนรู้ของคน ไทยทั้งชาติค่วยเหตุผลและความจำเป็นดังต่อไปนี้

1. ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของคนไทย การปฏิรูปวัฒนธรรม การเรียนรู้ใหม่ จะช่วยพัฒนาคนไทยให้เป็นคนที่มีความรู้คุณธรรมcharacter ระหบนักในคุณค่าของ ตนเอง ผู้อื่นและสรรพสิ่งทั้งหลาย รู้จักความคุณดุณของให้อยู่ในครรลองแห่งความดีงามรับ ผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองเป็นคนมีเหตุผล ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพกฎติกา ของสังคม มีความขยันซื่อสัตย์ และเสียสละเพื่อส่วนรวม มีความสามารถในการใช้สักขภาพ ของสมองทั้งซึ้งซ้าย-ขวาอย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน คือ ความสามารถในการใช้ภาษา สื่อสาร การคิดคำนวณ การคิดวิเคราะห์แบบวิทยาศาสตร์ คิดเป็นระบบ สามารถใช้สติปัญญา

อย่างเฉลี่วฉลาดลึกซึ้งเพื่อเรียนรู้ให้บรรลุความจริง ความดี ความงามของสรรพสิ่งเป็นคนที่มีสุขภาพกาย-ใจ มีวัฒนธรรมทางอารมณ์ บุคลิกภาพร่าเริงแจ่มใส จิตใจอ่อนโอบและเกื้อกูลมนุษย์สัมพันธ์ดี เชชิญและเด็ดปัญหาได้คำรำชชีวิตอย่างอิสระและอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข

2. ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อเพิ่มพูนความเข้มแข็งของสังคมไทย เมื่อสามาชิกของสังคมได้รับการพัฒนาความตระหนัก และจิตสำนึกร่วมกันในการเชิญสถานการณ์และแก้ปัญหางานส่วนรวมคนทุกชุมชนย่อมพร้อมที่จะมีส่วนร่วม ถักทอกความคิดร่วมใจกันทำงานอย่างไม่เห็นแก่ตัว มีการบริหารอย่างถูกต้องແຍนกาย ลכךความขัดแย้ง ทุกคนรับผิดชอบนำพาสังคมให้ก้าวหน้าด้วยตั้งกีร์ดุลค่าของตนเอง ประเทศไทยจะไม่ประสบความสำเร็จในการปฏิรูปการเมือง การปฏิรูประบบราชการ การปฏิรูประบบทรัษฎกิจ และการปฏิรูปอื่นๆ ถ้าไม่ปฏิรูปการศึกษาตรงหัวใจคือ การปฏิรูปการเรียนรู้

3. ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมการเรียนรู้ยุคโลกาภิวัตน์ การจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องให้สอดคล้องกับโลกยุคโลกาภิวัตน์ ขึ้นเป็นยุคโลกาภิวัตน์ แล้วไก่กุ้นนำแสงที่วิทยาการเชิญรุคหน้า ความรู้ และสรรพวิทยาการเดินทางไปล่องที่ต่างๆ ด้วยความรวดเร็ว ข้อมูลและสาระความรู้ต่างๆ เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ผู้เรียนทุกวัยจะต้องมีโอกาสเรียนรู้จากแหล่งความรู้ที่มีอยู่รอบตัว ทั้งจากครุคน ครุเครื่อง ครุธรรมชาติ ถึงแม่ด้วย ผู้เรียนในยุคโลกาภิวัตน์จะต้องมีความสามารถในการใช้ภาษาได้มากกว่า 1 ภาษา คือ ต้องรู้และใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้องถ่องแท้ แต่ใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อสื่อสารกับสากล ได้ด้วย ต้องมีความคล่องแคล่วในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นประตูที่จะเปิดออกไปสู่โลกกว้าง เพื่อเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ และรู้จักสังเคราะห์ข้อมูลข่าวสารเหล่านี้มาใช้ให้เกิดประโยชน์กับชีวิตของตน ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ

4. ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อสอดคล้องความต้องการของผู้เรียน ครู พ่อแม่ ผู้ปกครองและสังคมไทย การปฏิรูปการเรียนรู้จะเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 เป็นการเปิดแนวทางใหม่ๆ ให้แก่ครู พ่อแม่ ชุมชนมีอิสระในการอบรม เลี้ยงดู ให้การศึกษา จัดหลักสูตร และการบริหารจัดการ ให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ ที่กลมกลืนกับท้องถิ่น การลดทอนกรอบกฎหมายเบื้องต้น คำสั่งของส่วนกลางเพื่อให้เกิดความหลากหลายในการปฏิบัติ เช่น การจัดชั้นเรียนและตารางเรียนที่ยืดหยุ่นและเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ การลดภาระงานที่ไม่เกี่ยวข้องเพื่อให้ครู

มีเวลาสำหรับการคิดค้นเพื่อวางแผนเตรียมการจัดกระบวนการเรียนรู้ การสร้างบทเรียน การออกแบบแผนการเรียนที่ครอบครัว ชุมชนสถานศึกษาได้ร่วมกันคิด และเกือบหนุนกันและกันเป็นต้น ปัจจุบันมีสิ่งเรียกร้องจากเด็กและเยาวชน ผู้ปกครองให้มีการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานของโรงเรียน โดยเฉพาะในเรื่อง การจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบใหม่ที่ สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่จะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ อย่างมีความสุข มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ทุกขั้นตอน ได้พัฒนาสมการคิด และสติ ปัญญาอย่างเต็มศักยภาพ ได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์ หากครูและผู้บริหารสถานศึกษาได้ ปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนของตนให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แล้ว เราจึงมีโรงเรียนดีๆ ครูกดีๆ ที่มีคุณภาพทัดเทียมกับเกิดขึ้นเต็มแผ่นดิน

5. ปฏิรูปการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกฎหมาย การปฏิรูปการเรียนรู้ถือเป็น หัวใจของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 จึงเป็นภาระกิจที่มีกฎหมาย รองรับครู อาจารย์และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องถือปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จตามเจตนาหมาย ของ ไม่ใช่นโยบายหรือแผนงานที่โครงทำก็ได้ไม่ทำก็ได้หรือเปลี่ยนแปลง ได้ตามใจ ชอบของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเหมือนอดีตที่ผ่านมา ด้วยความจำเป็นดังกล่าวข้างต้นครูและผู้มี หน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน ต้องทบทวนบทบาทของตนเองว่าการจัดการเรียน การสอนที่ตนกำลังดำเนินการอยู่มีคุณภาพถูกต้องเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพลัษณ์ ไทย และสังคมโลกปัจจุบันมากน้อยเพียงไร ภายหลังประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 อันเป็นกฎหมายแม่นทของการจัดการศึกษาที่มุ่งให้เกิดผลการเปลี่ยนแปลง ทุกด้านทุกมิติ ถึงเวลาแล้วที่เราทุกคนจะร่วมใจพร้อมกันปฏิรูปวัฒนธรรมการเรียนรู้ ด้วยจิต ที่อาสา ด้วยใจรักในวิชาชีพ ทั้งนี้เพื่อเกิดผลทางการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

แนวทางจัดกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดไว้ในมาตรา 24 (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา 2543 : 26-29) ว่า “การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของ ผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. ฝึกทักษะ กระบวนการคิดการจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
4. จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานความรู้ด้านต่างๆอย่าง ได้สัมผัสร่วมกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา
5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยายศาสตร์ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัย เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ
6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ นอกเหนือจากนั้นยัง ได้กำหนดให้สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนการสอน ที่มี ประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับ ผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษาไว้ในมาตรา 30 (หมวดที่ 4)

สภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง ล้วนข้อมูล ข่าวสาร เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เข้มข้น โยงกันอย่างทวีถึงและมีประสิทธิภาพ จึงทำให้เป็นแรง ผลักดันต่อระบบการจัดการศึกษาของไทยที่ยังขาดอยู่ในอันดับหลังนานาประเทศ ส่งผลให้ เกิดความเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษาครั้งที่ใหญ่ คือทำให้ประเทศไทยมีกฎหมายการศึกษา ออกมานั้นกับใช้เป็นครั้งแรก ซึ่งเรียกว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 จากสภาพความต้องการของผู้ปกครองที่ต้องการให้กุลบุตรกุลธิดาได้รับการศึกษาอย่างมี ประสิทธิภาพ เป็นผลทำให้แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต้อง ได้รับการพัฒนาตาม ไปด้วยเช่นกัน จึงเป็นผลทำให้ผู้ที่มีหน้าที่โดยตรงในการจัดการศึกษาตลอดผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ต้องปรับตัวเองเข้าสู่กระแสความเปลี่ยนแปลงในแนวทางใหม่นี้หรือที่รู้ก็ว่าการปฏิรูป การศึกษาในครั้งนี้

2. แผนพัฒนาการศึกษานับที่ 8 (2540-2544) ของสำนักงานคณะกรรมการการ ประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานการประถมศึกษาอ่าเภอแก๊ดคำ จังหวัดมหาสารคาม

2.1 แผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 8 (2540-2544) สำนักงานคณะกรรมการการ ประถมศึกษาแห่งชาติ(2540 : 31-32) ได้กำหนดสาระสำคัญ โดยมีวัตถุประสงค์ นโยบาย และเป้าหมายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไว้ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เด็กวัยก่อนประถมศึกษามีโอกาสได้รับการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความพร้อมในการเข้าเรียน ระดับประถมศึกษา

2. เพื่อให้นักเรียนระดับประถมศึกษา และนักเรียนศึกษาต่อต้นทุกคน ได้รับ การศึกษาจนจบหลักสูตร และมีความรู้ ทักษะ เทคโน ตามที่หลักสูตรกำหนด โดยมี คุณลักษณะที่ต้องการเน้นดังนี้

2.1 มีความรู้ และทักษะในการใช้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและภาษาต่างประเทศ ไฟร์และมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ มีทักษะ พื้นฐานอาชีพ สามารถประกอบสัมนาชีพ ได้ตามควรแก่อัตภาพ มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ และการแก้ปัญหา และมีความคิดสร้างสรรค์

2.2 มีความเป็นพลเมืองดีในระบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ เป็นประมุข มีคุณธรรม จริยธรรม โดยเน้นความมีวินัย ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ เห็นแก่ ประโยชน์ส่วนรวม สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้อย่าง เหมาะสม

2.3 มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์และสุขภาพจิตดี มีทักษะชีวิตที่ดี รู้จัก ป้องกันตนเองให้ปราศจากโรคภัยและสิ่งเสพติด

2.4 เห็นคุณค่าและอนุรักษ์มรดกโลกไทย รู้จักใช้และรักษาทรัพยากร ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. เพื่อให้นักเรียนสามารถบริหารงานได้คล่องตัว มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับภาระการเปลี่ยนแปลงของสังคม

นโยบายและเป้าหมาย

นโยบายข้อที่ 1 ปฏิรูปโรงเรียน ให้สามารถบริหารจัดการศึกษาระดับก่อน ประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้นให้ทั่วถึง โดยมีบรรณาการ ที่ร่มรื่นสะอาด สวยงาม เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ มีความพร้อมทางด้าน อาคารสถานที่ ห้องเรียน ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการต่างๆ สนามกีฬา และอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ครบถ้วน มีสภาพพร้อมที่จะใช้งาน และมีแหล่งน้ำใช้ตลอดปี

เป้าหมาย

1. โรงเรียนบริการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา แก่เด็กอายุ 3-5 ปี ได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 85 ของจำนวนเด็กในกลุ่มอายุประชากร 3-5 ปี
2. เด็กที่มีอายุเข้าเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับในเขตบริการทุกคน ได้รับ การศึกษาระดับประถมศึกษา โดยมีนักเรียนอยู่ในความรับผิดชอบประมาณร้อยละ 85 ของ นักเรียนประถมศึกษาทุกสังกัด
3. นักเรียนทุกคนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้รับการส่งเสริมให้ได้รับ การศึกษาต่อจนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
4. โรงเรียนทุกโรงเรียนมีสถานที่ร่มรื่น สะอาด สวยงาม มีห้องเรียน ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการต่างๆ สนามกีฬา อุปกรณ์ วัสดุ ครุภัณฑ์ครบถ้วน ตามเกณฑ์ มาตรฐาน ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และได้รับการบำรุงรักษาให้ ใหม่ สภาพใช้ได้ เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ และมีแหล่งน้ำใช้ตลอดปี
5. จังหวัดทุกจังหวัดมีแผนที่ตั้งโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษา แต่ละระดับ แต่ละโรงเรียนมีแผนแม่บทในการรับนักเรียน

นโยบายข้อ 2 ปฏิรูปหลักสูตร ให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น และการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยยึดหลักการ และจุนงุ่นนายของการจัดการศึกษาแต่ละ ระดับให้สอดคล้องความแตกต่างของผู้เรียน รวมทั้งเด็กด้อยโอกาส

เป้าหมาย

มีแนวคิดประสบการณ์ที่เป็นมาตรฐานกลาง สำหรับเด็กวัย 3-5 ปี ให้มี พัฒนาการทุกด้านเต็มตามศักยภาพ และโรงเรียนสามารถนำแนวการจัดประสบการณ์นี้ไป พัฒนาเป็นแผนการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น

1. โรงเรียนที่จัดสอนระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้นทุก โรงเรียน ปรับหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นรายวิชาที่มีจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา เวลา กิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อ การวัดผลประเมินผล ที่ใช้ภูมิปัญญาท้อง ถิ่น สอดคล้องกับสภาพความจำเป็น และสนองความต้องการของท้องถิ่น
2. นักเรียนสามารถเลือกเรียนวิชาต่างๆ ตามแนวทางการใช้หลักสูตร ของกระทรวงศึกษาธิการ ได้กว้างขวางสอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด ความสนใจของ

เด็ก ทั้งในระบบโรงเรียน และนอกระบบโรงเรียน ทั้งโดยใช้หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หลักสูตรห้องถินที่โรงเรียนพัฒนา และหลักสูตรท่องค์กรอื่นๆ จัด

3. การจัดการศึกษาทุกระดับสามารถกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ หรือ จุดประสงค์การพัฒนาได้สอดคล้องกับหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ และสนองความต้องการของห้องถิน รวมถึงกลุ่มผู้ด้อยโอกาส

4. การกำหนดเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน มีความสมดุลทั้งสิ่งที่เป็นเรื่องสาขาระบบทั่วไปและเรื่องของห้องถิน

นโยบายข้อที่ 3 ปฏิรูประบบการเรียนการสอน ให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนที่สมดุลในทุกด้านตามจุดประสงค์ของหลักสูตรแต่ละระดับ โดยการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สนองความแตกต่างในความสามารถ ความสนใจ และความสนใจทางการเรียน ของผู้เรียนแต่ละคน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการให้ประสบการณ์การเรียนที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง รวมทั้งใช้สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยช่วยการเรียนรู้และพัฒนาการของผู้เรียน ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก

เป้าหมาย

1. ทุกโรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การให้ประสบการณ์การเรียนที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง สนองความแตกต่างของความสามารถ ช่วยให้เด็กทุกคนได้เรียนรู้ และพัฒนาได้เต็มศักยภาพ

2. ทุกโรงเรียนมี และใช้สื่อ หนังสือ ห้องสมุด คอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย อุปกรณ์การเรียน และห้องปฏิบัติการต่างๆ ครบถ้วนตามเกณฑ์มาตรฐาน

3. ทุกโรงเรียนมีระบบการวัดผลและประเมินผล ที่เน้นการประเมินพฤติกรรมกระบวนการ และผลงานของผู้เรียนตามสภาพที่แท้จริง (Authentic Assessment)

4. ทุกโรงเรียนใช้ระบบการบันทึก รวบรวมผลงานของนักเรียน (Portfolio Assessment) และนำไปพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ได้ตลอดระยะเวลาของนักศึกษา

นโยบายข้อ 4 ปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้เป็นผู้เชี่ยวชาญในอาชีพ โดยพัฒนาให้มีจิตสำนึกรัก ความภักดี และวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลในการปฏิบัติงาน ให้รู้ สามารถ พัฒนาตนเอง และวิชาชีพให้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของสังคม อุทิศตนในการปฏิบัติงานส่งเสริมวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงที่สังคมยอมรับและยกย่อง จัดปัจจัยแวดล้อมและระบบ การเกื้อหนุนช่วยเหลือครูให้มีวิศวกรรมเป็นอยู่ที่สอดคล้องกับมาตรฐานมีข่าวดีและกำลังใจ

เป้าหมาย

1. ครูและบุคลากรทางการศึกษา ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 สามารถปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานวิชาชีพ

2. ครูและบุคลากรทางการศึกษา ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 ได้รับสวัสดิการ มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติ

นโยบายข้อ 5 ปฏิรูปการบริหารโรงเรียน ให้สามารถวางแผนและจัดการ เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเรียน และเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง โดยคณะกรรมการโรงเรียน กลุ่มนักคิด และองค์กรในชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนินงาน รวมทั้งส่งเสริมให้นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการบริหาร และการจัดการ

เป้าหมาย

1. กระจายอำนาจให้คณะกรรมการโรงเรียนมีส่วนร่วม และตัดสินใจในการวางแผนการบริหารการจัดการศึกษา และพัฒนาบุคลากร ได้อย่างอิสระ

2. จัดสรรงบประมาณประเภทเงินอุดหนุนให้ทุกโรงเรียน และส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรในท้องถิ่น เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3. นักเรียนทุกคน ได้รับการสนับสนุนปัจจัยพื้นฐาน ได้แก่ ทุนการศึกษา ก้าวหน้าเดินทาง หรือรับ-ส่งนักเรียน ที่พกนักเรียน อาหาร แบบเรียน เครื่องเขียน เครื่องแบบนักเรียน การประกันสุขภาพเพื่อให้มีความพร้อมในการเรียน

4. ทุกโรงเรียนนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการบริหาร และจัดการศึกษา ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นโยบายข้อ 6 ปฏิรูปการบริหารสำนักงานทุกระดับ ให้มีประสิทธิภาพ โดยเน้นการปรับระบบการบริหาร การใช้เทคโนโลยีเพื่อการบริหาร ปรับปรุงระบบการวางแผน นิเทศ ติดตามประเมินผล และการจัดสรรงบประมาณ ให้สอดคล้องกับระบบที่เปลี่ยนแปลง รวมทั้งการแก้ไขกฎระเบียบที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน

เป้าหมาย

1. การบริหารและการจัดการของสำนักงานทุกระดับมีประสิทธิภาพ ได้ตามมาตรฐานของการบริหารและการจัดการที่ทันสมัย

2. สำนักงานทุกระดับใช้เทคโนโลยีในรูปแบบต่างๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการวางแผนและการจัดการ

3. สำนักงานทุกระดับมีกลไกการติดตาม นิเทศ และประเมินผล เพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการจัดการศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา และมีระบบข้อมูลแสดงผลการดำเนินงาน ข้อมูลนั้นรวม นำสารที่ช่วยการดำเนินงานของหน่วยปฏิบัติ และข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผน ทั้งระยะสั้นและระยะยาว

นโยบายข้อ 7 จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้โรงเรียนทุกโรงเรียนมีมาตรฐานคุณภาพการศึกษาเท่าเทียมกัน

เป้าหมาย

1. มีระบบประกันคุณภาพการศึกษา เน้นการกำหนดมาตรฐานคุณภาพ การส่งเสริมเพื่อให้บรรลุมาตรฐานคุณภาพการศึกษา และการประเมินเพื่อการตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

2. มีองค์กรรับผิดชอบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ในระบบเครือข่ายจากส่วนกลางถึงส่วนภูมิภาคและโรงเรียน

3. ทุกโรงเรียนอยู่ในระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

2.2 แผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัดมหาสารคาม

จังหวัดมหาสารคาม ได้จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา 2544 เพื่อรับแผนการจัดการศึกษา ตามแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 8 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม 2544 : 10-19)
มีจุดเน้นที่สำคัญดังปัจจุบันนี้

1. การศึกษาปฐมวัย
2. การจัดการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี
3. กำหนดค่าใช้จ่ายต่อหัว
4. ปฏิรูปครุและบุคลากรทางการศึกษา
5. การปฏิรูปการเรียนรู้และการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน
6. ลดความเหลื่อมล้ำระหว่างโรงเรียน
7. การพัฒนาประสิทธิภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก
8. การกระจายอำนาจให้หน่วยงานในพื้นที่

9. การสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียน และชุมชน

10. การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้

จุดเน้นดังกล่าวข้างต้นได้พัฒนาไปสู่การปฏิบัติ โดยกำหนดเป็นนโยบายในปีงบประมาณ 2544 ดังนี้

นโยบายข้อที่ 1 ปรับปรุงประสิทธิภาพ การจัดการศึกษาปฐมวัย โดยร่วมมือกับครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และทุกหน่วยงานในพื้นที่ เพื่อให้เด็กปฐมวัย กลุ่มอายุ 3-5 ปี ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ โดยสำนักงานการประดิษฐ์ศึกษา จังหวัดมหาสารคาม จะรับผิดชอบจัดกลุ่มอายุ 4-5 ปี ส่วนเด็กกลุ่มอายุ 3 ปี จะดำเนินการให้ท้องถิ่นดำเนินการและจะให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการแก่ทุกหน่วยงานที่จัดการศึกษาปฐมวัย ในพื้นที่

นโยบายข้อที่ 2 ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กอายุย่างเข้าปีที่สิบหก มีโอกาสได้รับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ โดยใช้ทรัพยากร่วมกันหน่วยงานอื่น ให้ความสำคัญกับเด็กด้อยโอกาสทุกประเภท เด็กพิการ รวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมเด็กผู้มีความสามารถพิเศษเฉพาะด้านให้ได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ

นโยบายข้อที่ 3 ส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในสังกัดปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ โดยยึดหลักผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้

นโยบายข้อที่ 4 เร่งรัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายใน โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่องและมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย โดยเฉพาะในระดับชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรับรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

นโยบายข้อที่ 5 ปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคล กระจายอำนาจ สู่หน่วยปฏิบัติ โดยสร้างความเข้มแข็งให้โรงเรียนและชุมชน ขยายเครือข่ายสาขาวิชาเขต มหาเมืองคลพัฒนาประสิทธิภาพโรงเรียนขนาดเล็ก และพัฒนาเทคโนโลยี เพื่อการบริหารและการจัดการเรียนรู้

นโยบายข้อที่ 6 สนับสนุนให้มีการคุ้มครองนักเรียน ตามสิทธิขั้นพื้นฐานที่เด็กพึงได้รับ เพื่อให้ปลอดภัยทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

2.3 แผนพัฒนาการศึกษา ของสำนักงานการประณมศึกษาอ่างเกอแก่คำ

สำนักงานการประณมศึกษาอ่างเกอแก่คำได้จัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อรับ
แผนพัฒนาการศึกษาตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการประณมศึกษาแห่งชาติ
(สำนักงานการประณมศึกษาอ่างเกอแก่คำ 2544 : 1-14) มีจุดเน้นที่สำคัญดังนี้

สภาพปัจจุบันของสำนักงานการประณมศึกษาอ่างเกอแก่คำ

1. ข้อมูลทั่วไป อ่างเกอแก่คำ อยู่ทางทิศใต้ของสำนักงานการประณมศึกษา
จังหวัดมหาสารคาม อยู่ห่างจากตัวจังหวัดมหาสารคาม 24 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด 165
ตารางกิโลเมตร หรือ 4,125 ไร่ ในพื้นที่อ่างเกอแก่คำ เป็นพื้นที่การเกษตรทั้งหมด ประชากร
ส่วนใหญ่ทำไร่ ทำนา ทำสวน รายได้ขึ้นอยู่กับการเกษตร และยังมีปูชนียสถานเป็นที่เคารพ
สักการะคือหลวงปู่จ้อคุณบ้านคุเมือง วิถีชีวิตของชาวอ่างเกอแก่คำมีความเป็นอยู่เรียบง่าย
สืบทอดโดยใช้วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นสืบทอดกันมา นอกจากนี้ยังมีอ่างเกอแก่คำ
เป็นแหล่งประทานน้ำดื่มที่เป็นแหล่งทรัพยากรน้ำที่มีค่าเชิงพลศาสตร์ ภูมิศาสตร์และทางเศรษฐกิจ
ยังเป็นอ่างเกอหนึ่งที่จัดระบบการศึกษาได้อย่างดีเยี่ยม

ลักษณะโดยทั่วไปของอ่างเกอแก่คำ เป็นพื้นที่ร่นสูง ไม่มีภูเขา ไม่มีแม่น้ำ
ที่สำคัญไหลผ่าน สภาพป่าไม้เป็นป่าเบญจพรรณ ความสมบูรณ์ของป่าประมาณร้อยละ 40
ลักษณะภูมิอากาศ ได้รับอิทธิพลจากทุกฤดูกาลของประเทศไทย คือ
ฤดูฝน ฝนตกไม่ถูกดองตามฤดูกาล ฤดูหนาวอากาศหนาว ฤดูร้อนอากาศร้อนจัด

อาณาเขตและเส้นทางคมนาคม

อ่างเกอแก่คำ มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับเขตอ่างเกอเมืองมหาสารคามจังหวัดมหาสารคาม

ทิศตะวันออก ติดต่อกับเขตอ่างเกอครรسمีจังหวัดร้อยเอ็ด

ทิศตะวันตก ติดต่อกับเขตอ่างเกอเมืองฯ จังหวัดมหาสารคาม

ทิศใต้ ติดต่อกับเขตอ่างเกอปีปุ่ม จังหวัดมหาสารคาม

2. ภารกิจ สำนักงานการประณมศึกษาอ่างเกอแก่คำ มีหน้าที่รับผิดชอบในการ

จัดการศึกษา 3 ระดับคือ

2.1 ระดับก่อนประณมศึกษา

2.2 ระดับประณมศึกษา

2.3 ระดับนักเรียนศึกษาตอนต้น

3. นโยบาย เป้าหมาย และจุดเน้นในการดำเนินงานปีงบประมาณ 2544

การศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาตอนต้นนั้น นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 43 ที่กำหนดให้รัฐบริการอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และถือเป็นการศึกษา ภาคบังคับ 9 ปี ตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 17 เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแก่คำ จึงได้เตรียมการให้น่าวางงานในสังกัด มีความพร้อมที่จะดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องตามรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยกำหนดเป็นนโยบาย เป้าหมาย การดำเนินงานในปี 2544 ให้สอดคล้องกับเงื่อนไขดังกล่าว

นโยบายข้อที่ 1 ปรับปรุงประสิทธิภาพ การจัดการศึกษาปฐมวัย โดยร่วมมือกับครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และทุกหน่วยงานในพื้นที่ เพื่อให้เด็กปฐมวัยกลุ่มอายุ 3-5 ปี ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ โดยสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม จะรับผิดชอบจัดกลุ่มอายุ 4-5 ปี ส่วนเด็กกลุ่มอายุ 3 ปี จะถ่ายโอนให้ท้องถิ่นดำเนินการและจะให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการแก่ทุกหน่วยงานที่จัดการศึกษาปฐมวัยในพื้นที่

เป้าหมาย

1. จัดการศึกษาให้เด็กกลุ่มอายุ 4-5 ปี ได้รับการพัฒนาความเจริญเติบโตทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา เต็มศักยภาพตามวัย
2. ถ่ายโอนเด็กกลุ่มอายุ 3 ปี ให้ท้องถิ่นรับไปดำเนินการจัดการศึกษา
3. ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือด้านวิชาการ

นโยบายข้อที่ 2 ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กอายุย่างเข้าปีที่สิบหก มีโอกาสได้รับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ โดยใช้ทรัพยากร่วมกันหน่วยงานอื่น ให้ความสำคัญกับเด็กด้อยโอกาสทุกประเภท เด็กพิการ รวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมเด็กผู้มีความสามารถพิเศษเฉพาะด้าน ให้ได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ

เป้าหมาย

1. จัดการศึกษาให้เด็กที่มีอายุย่างเข้าปีที่ เข็ค ถึงย่างเข้าปีที่สิบหก

โดยเน้นการให้บริการเพื่อเพิ่มโอกาสให้แก่เด็กด้อยโอกาส เด็กพิการ และเด็กผู้มีความสามารถพิเศษเฉพาะด้าน

2. ลดอัตราการออกกลางคันทุกพื้นที่ โดยเฉพาะในพื้นที่น่าร่อง 1

คำบล

3. นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ทุกคน

นโยบายข้อที่ 3 ส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในสังกัดปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ โดยยึดหลักผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้

เป้าหมาย

1. เด็กวัยเรียนทุกคนได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้คุณธรรม มoral จริยธรรม และค่านิยม ตามวิถีชีวิตแบบไทย สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

2. บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกระดับ อย่างน้อยร้อยละ 60 ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ขึ้นมา มีเอกภาพในนโยบายและความหลากหลายในการปฏิบัติ

3. มีโรงเรียนແળນนำปฏิรูปการเรียนรู้อย่างน้อยกลุ่มละ 1 โรงเรียน

นโยบายข้อที่ 4 เร่งรัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายใน โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่องและมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย โดยเฉพาะในระดับชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรับรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

เป้าหมาย

1. ทุกโรงเรียนมีระบบประกันคุณภาพภายใน โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่องและมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย โดยเฉพาะในระดับชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรับรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

2. โรงเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐาน ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติอย่างน้อยกลุ่มโรงเรียนละ 2 โรงเรียน

นโยบายข้อที่ 5 ปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคล กระจายอำนาจ สู่หน่วยปฏิบัติ โดยสร้างความเข้มแข็งให้โรงเรียนและชุมชน ขยายเครือข่ายสหทัยเบตมaha

มงคลพัฒนาประสิทธิภาพโรงเรียนขนาดเล็ก และพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการบริหารและการจัดการเรียนรู้

ເປົ້າມາຍ

- บุคลากรทุกสายงาน ทุกระดับ ได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึงและตรงตามความต้องการ ตลอดจนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเอง เพื่อก้าวสู่มาตรฐานเดียวกัน สามารถปฏิบัติงานได้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542
  - โรงเรียนและหน่วยงานบริหารทุกระดับ บริหารจัดการตามภารกิจ และปริมาณงานในความรับผิดชอบอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

นโยบายข้อที่ 6 สนับสนุนให้มีการคุ้มครองนักเรียน ตามสิทธิขั้นพื้นฐานที่เด็กพึงได้รับ เพื่อให้ปลอดภัยทั้งค้านร่างกายและจิตใจ

ພົມບັນດາ

1. ทุกโรงเรียนจัดกระบวนการเรียนรู้ และกิจกรรมเสริมสร้างเด็กให้มีทักษะในการตัดสินใจเลือกทางเลือกในการดำรงชีวิตที่ถูกต้อง
  2. นักเรียนทุกคนได้รับการคุ้มครองป้องกันต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น โดยโรงเรียนและเครือข่ายองค์กร ชุมชน เพื่อให้ได้รับความปลอดภัยทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

3. ความหมาย การดำเนินงานปฏิรูปกระบวนการจัดการเรียนการสอน

ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วงศ์สี (2543 : 5,8) ได้กล่าวถึงการปฏิรูปการศึกษาว่า “หัวใจของการปฏิรูปการศึกษาคือ การปฏิรูปการเรียนรู้ หัวใจของการปฏิรูปการเรียนรู้คือ การปฏิรูปจากการเรียนรู้เป็นตัวตั้งมาเป็นยึดมุนญ์ หรือผู้เรียนเป็นตัวตั้ง หรือที่เรียกว่าผู้เรียน เป็นสำคัญที่สุด และกระบวนการเรียนรู้ที่คือเป็นการปฏิวัติมุนญ์และปฏิวัติมุนยชาติ”

ศาสตราจารย์สุมน อัมรวิจัตน์ (2543 : 9) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ว่า “ การเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งของชีวิต และแสดงว่าบุคคลนั้นมีความเจริญเติบโต การเรียนรู้เป็นหัวใจของการศึกษา ดังนั้นสถานศึกษาก็คือโรงที่จัดกระบวนการเรียนรู้อย่างได้ผลนั่นเอง ”

รุ่ง แก้วแดง (2543 : 11) ได้กล่าวถึงการปฏิรูปว่า “อนาคตของประเทศไทยขึ้นอยู่กับเด็กและเยาวชนในวันนี้ เพราะในโลกยุคใหม่การแบ่งขั้นชั้นอยู่กับความรู้ ความสามารถของคนในชาติ โดยเฉพาะเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐาน (Knowledge Based Economy) ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องปฏิรูปการเรียนรู้โดยเร็วที่สุด เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของเยาวชน

ให้สามารถคิดเป็น ทำเป็น มีทักษะในการจัดการ มีคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและรักการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง”

สำราญ จันทรานิช (2543 : 16) ได้กล่าวถึงการปฏิรูปการศึกษาว่า “การปฏิรูปการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งของการพัฒนาประเทศที่ยังยืนจะสำเร็จลุล่วงอย่างดีได้จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย เร่งรุ่งกันพัฒนาในหลายด้าน หลายประการ พร้อมๆ กัน การปฏิรูปการเรียนรู้ เป็นด้านหนึ่งของการปฏิรูปที่ทุกฝ่ายเชื่อมั่นว่าหากได้ดำเนินการอย่างจริงจังแล้ว ผลสัมฤทธิ์ของการปฏิรูปการศึกษาจะเกิดขึ้น และคุณภาพของการศึกษาจะได้รับการพัฒนาอย่างแน่นอน”

สุภากรณ์ คำรัตน์ (2544 : 4-7) ได้ให้ความหมาย กิจกรรมการเรียนการสอนคือ สภาพการเรียนรู้ที่กำหนดขึ้นเพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย หรือจุดประสงค์การเรียนการสอนที่กำหนด การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมสมสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา สภาพแวดล้อมในห้องเรียน โรงเรียน และชีวิตจริง เหมาะสมกับทักษะครูมืออาชีพ กิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือกิจกรรมที่มีลักษณะดังนี้

1. ผู้เรียนได้ค้นพบและสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ทำความเข้าใจ สร้างความหมายของสาระความรู้ให้แก่ตนเอง ค้นพบข้อความรู้ด้วยตนเอง
2. ผู้เรียนได้คิด ทำและแสดงออก เพื่อแก้ปัญหาหรือสร้างผลงาน
3. ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนหรือกลุ่ม ได้เรียนรู้จากกัน และเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ ความคิดและประสบการณ์แก่กันและกันให้มากที่สุด
4. ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีขั้นตอนหรือเป็นกระบวนการ
5. ผู้เรียนมีผลงานจากการปฏิบัติ
6. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลตนเองและเพื่อน
7. ผู้เรียนได้นำความรู้ไปใช้ประโยชน์

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในชั้นเรียน (Student Centred Class) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนได้ศึกษา ค้นคว้า ปฏิบัติ หรือ กิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในชั้นเรียน ซึ่งครูเป็นผู้เตรียมเนื้อหา เตรียมอุปกรณ์และ สื่อการเรียนการสอนทั้งหมด นักเรียนเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมกลุ่ม จับคู่ หรือกิจกรรมรายบุคคล กิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูอาจนำมายังการจัดการเรียนการสอนมีดังนี้

1. กระบวนการเรียนการสอนต่างๆ
2. เทคนิคและวิธีสอนต่าง

3. นวัตกรรมการเรียนการสอนต่างๆ

กระบวนการเรียนการสอน หมายถึง ขั้นตอนที่ครูผู้สอนจัดให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์และเนื้อหาที่ครูกำหนดไว้ ผู้เรียนปฏิบัติตามขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการดังต่อไปนี้ ขั้นตอนแรกจะถูกจัดขึ้นตอนสุดท้ายของกระบวนการ ที่ครูผู้สอนนำมาใช้มีหลายกระบวนการ มีทั้งกระบวนการทางด้านความรู้ กระบวนการทางด้านทักษะหรือการปฏิบัติและกระบวนการทางด้านเจตคติหรือจิตพิสัย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ครูใช้สอน กระบวนการต่างๆ ได้แก่

1. กระบวนการกลุ่ม	2. กระบวนการวิทยาศาสตร์
3. กระบวนการสืบสานสอบสวน	4. กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด
5. กระบวนการเรียนความรู้ความเข้าใจ	6. กระบวนการคิดวิจารณญาณ
7. กระบวนการทางคณิตศาสตร์	8. กระบวนการเรียนภาษา
9. กระบวนการสร้างความตระหนัก	10. กระบวนการสร้างเจตคติ
11. กระบวนการสร้างค่านิยม	12. กระบวนการแก้ปัญหา
13. กระบวนการปฏิบัติ	14. ทักษะกระบวนการ 9 ขั้น
15. กระบวนการเฉพาะวิชา	16. กระบวนการอื่นๆ

คณะกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ (2544 : 26) ได้ให้ความหมายของกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด หมายถึง การกำหนดจุดหมาย สาระ กิจกรรม แหล่งเรียนรู้ ต่อการเรียน และการวัดประเมินผล ที่มุ่งพัฒนา “คน” และ “ชีวิต” ให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ เต็มตามความสามารถ ตลอดจนถึงความต้องการของผู้เรียน กิจกรรมการเรียนค้นนี้ถึง ความแตกต่างระหว่างบุคคลช่วงส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ สัมผัสและสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นเพื่อนมนุษย์ ธรรมชาติ และเทคโนโลยี ผู้เรียนได้ ค้นคว้า ทดลองฝึกปฏิบัติ และเปลี่ยนเรียนรู้จนค้นพบสาระสำคัญของบทเรียน ได้ฝึกวิธีคิด วิเคราะห์สร้างสรรค์ขั้นตอนการ และสามารถแสดงออกได้ชัดเจน มีเหตุผล

การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกที่ ทุกเวลา เกิดขึ้นได้ในหลายระดับทั้งในตัวผู้เรียน ในห้องเรียน และนอกเหนือไปจากห้องเรียนที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

มาตรฐานฯ พรกุล (2544 : 7) ได้กำหนดตัวบ่งชี้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ไว้ในสารวิชาการว่า เมื่อครุจัดการเรียนการสอนและประเมินผลแล้ว และมีความประสงค์จะตรวจสอบว่าได้ดำเนินการมาต้องตามหลักการจัดการเรียนการสอน

แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางหรือไม่ ครุศาสตร์ตรวจสอบด้วยตนเองโดยใช้เกณฑ์มาตรฐานซึ่งมีตัวบ่งชี้ดังต่อไปนี้

1. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน
2. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนฝึกสัมภัติ สร้างความรู้ความเข้าใจด้วยตนเอง
3. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรักษาศักยภาพความรู้และความต้องการเรียน
4. มีการนำภูมิปัญญาท่องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ใน การจัดการเรียนการสอน
5. มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน
6. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วนทั้งด้านดุลรักษาศักยภาพ
7. ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและมีความรับผิดชอบต่อกัน
8. มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง
9. ผู้เรียนรักโรงเรียนของตนและมีความกระตือรือร้นในการไปโรงเรียน

สรุปว่า การจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางคือการจัดการให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่โดยผ่านกระบวนการคิดด้วยตนเองทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติกิจกรรมเข้าใจ และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และมีคุณสมบัติตรงกับเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่ต้องการให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุขภายใต้

4. แนวคิดและรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

สมชาย เพพแสง (2543 : 67-69) ได้อธิบายความหมายของการจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางไว้ว่า Child Centred เกี่ยวข้องกับระบบการศึกษามาเกือบ 50 ปี จนคนส่วนใหญ่เข้าใจว่าเป็นวิธีการสอนชนิดหนึ่ง ที่แท้จริง Child Centred เป็นปรัชญาทางการศึกษาหรือแนวความคิดในการจัดบรรยากาศการเรียนการสอน โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมากที่สุด และให้ผู้เรียนมีบทบาทมากที่สุด สภาพการเรียน

การสอนจึงมีลักษณะผสมผสานด้วยวิธีสอนที่หลากหลาย บทบาทของครูจึงเปลี่ยนจากผู้สอน อบรม บอกเล่า มาเป็นผู้ให้การสนับสนุน ให้คำปรึกษา ให้กำลังใจ ถ้าจะเปรียบครูคงไม่ใช่เรือจ้างอีกต่อไป เพราะครูไม่ต้องพายเรือไปส่งโดยที่เด็กไม่ต้องทำอะไรเลย ถ้าจะเปรียบคงเหมือนแสงเทียนที่ส่องทางให้ศิษย์เดิน เด็กต้องช่วยตัวเอง แก้ปัญหาด้วยตนเอง ครูเป็นเพียงแสงไฟไปและไม่รู้จะค้นเมื่อใด

การจัดการเรียนการสอนแบบ Child Centred จะช่วยฝึกฝนให้ผู้เรียนเป็นผู้คิดเอง ทำเอง แก้ปัญหาเอง เป็นไปตามคำกล่าวไว้ว่า Learning By Doing และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเยาวชนไทยให้ทัดเทียมกับต่างชาติ แต่ยังไงก็ตามการเรียนการสอนแบบนี้ยังขึ้นอยู่ กับปัจจัยหลายอย่างดังต่อไปนี้

1. ความพร้อมของครูอาจารย์ในด้านการปรับปรุงตนเอง การเตรียมวิธีสอนที่หลากหลาย ตลอดจนเปลี่ยนแปลงความเชื่อ ค่านิยมต่างๆ ให้เข้ากับสภาพปัจจุบัน เพราะถ้าไม่ปรับปรุงก็คงจะเข้าสู่สภาพเดิม

2. ความพร้อมด้านงบประมาณ ต้องมีการเตรียมการหลายขั้นตอน โดยเฉพาะด้านสื่อการสอนที่ทันสมัย ต้องมีความพร้อม เพราะการเรียนการสอนโดยใช้ Child Centered เด็กต้องมีบทบาทและมีส่วนร่วมด้านวางแผนการสอน ถ้าเขามีความต้องการสื่อการสอนชนิดใด ต้องให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอุปกรณ์ที่ทันสมัยต่างๆ

3. ด้านสถานที่ ต้องมีการเตรียมความพร้อมในด้านอาคารสถานที่ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ตลอดจนสวนหย่อม บุณพักผ่อนต่างๆ เพื่อใช้เป็นสถานที่เรียนตลอดห้องประกอบการต่างๆ ต้องพร้อมเพียง

Child Centered จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเรียนการสอนของนักเรียน ซึ่งเปลี่ยนพระเอกจากครู เป็นนักเรียน และเพื่อให้เกิดความเข้าใจและจำได้ง่ายขึ้น จึงขอชี้ให้เห็นว่ามาจากการคำใดบ้างดังนี้

C มาจาก **Comfort** ครูจะต้องจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนมีความสุข สะดวก สบาย ไม่ให้เกิดความเครียด อาจจะมีสื่อด้านวีดิทัศน์ ภาพยนตร์ การคุยนาใช้สอน โดยให้นักเรียนเป็นผู้นำเสนอ วิเคราะห์ด้วยตนเอง ตลอดจนใช้เกม เพลงในการสอน ก็จะช่วยพัฒนาจิตใจ อารมณ์ให้กับเด็กนักเรียน

H มาจาก **4 H** ได้แก่ **Head, Hand, Heart, Health.** การสอนต้องคำนึงถึง สติปัฏฐาน การฝึกฝนด้วยการปฏิบัติ การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และส่งเสริมสุขภาพทาง

ภายในและใจแก่นักเรียน โดยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาทุกด้าน โดยเฉพาะด้านจิตใจ คุณธรรม จริยธรรมต้องเน้นเป็นพิเศษ

I มาจาก Imagine ครูต้องส่งเสริมความคิดจินตนาการให้กับนักเรียน เช่น การวางแผนการจัดทำโครงการ เรียนเรียงความ พิจารณา เลือกคิวเคราะห์เรื่อง หรืออ่านหนังสือแล้ว ตอบคำถาม ตลอดจนแต่งทำประพันธ์เป็นต้น

L มาจาก Logical การใช้เหตุผล ซึ่งมีวิธีสอนของครูใช้ได้หลายอย่าง กระบวนการกลุ่ม คิวชี การระคุนสมอง การสอนเชิงอภิปรายต่างๆ วิธีการทางวิทยาศาสตร์ การสอนแบบสืบสวนสอบสวน มีวิธีนามากมายที่กระตุ้นให้นักเรียนเป็นผู้มีเหตุผล รวมถึงวิธีทางคานานาที่เรียกว่าอริสัง 4 ก็สนับว่าใช้ประโยชน์ได้เป็นอย่างดี

D มาจาก Democracy ครูต้องใช้หลักการประชาธิปไตย การให้นักเรียนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินการสอน จนถึงสรุปผล

C มาจาก Creative ความคิดสร้างสรรค์ ครูต้องเน้นให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ ความคิดแปลกลๆ ใหม่ๆ การสร้างผลผลิต การทำโครงการ การทำโครงงาน

E มาจาก Emotion ครูช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีอารมณ์ในทางบวก เช่น อารมณ์ดี มีความสุข เพื่อป้องกันความเครียด และจะไม่ไปพึงยาเสพติด

N มาจาก Natural ครูต้องให้นักเรียนรู้จักรรมาชาติ และนำมายใช้ให้เกิดประโยชน์ในการสอน เช่น แม่น้ำลำคลอง ต้นไม้ ในหมู่ฯ ตลอดจนให้ศึกษาและจดบันทึกถูก การเปลี่ยนแปลงของการเริญเติบโต ชีวิตความเป็นอยู่ของพืชและสัตว์ เป็นต้น

T มาจาก Tourist ครูต้องให้นักเรียนไปทัศนศึกษา หาประสบการณ์นอกเหนือหลักสูตร

R มาจาก Relation ครูอาจารย์และนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

E มาจาก Ethic คุณธรรม จริยธรรม การแสดงออกในทางที่ดี โดยใช้การ

แสดงละคร บทบาทสมมติในการสอน ตลอดจนการจัดบรรยากาศให้อี๊อดำนวยต่อการสอน

ขนาดปี พรกุล (2544 : 3-4) ได้อธิบายความหมายและแนวคิดการจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ไว้ว่า ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางหมายถึง ผู้เรียนเป็นคนสำคัญที่สุด ในการจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ การให้ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้ โดยการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุด

กิจกรรมการเรียนรู้คือ งานที่ผู้เรียนทำแล้วเกิดการเรียนรู้ในร่องไอลร่องหนึ่ง โดยแสดงเป็นพฤติกรรมที่ครูกำหนดไว้ในจุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรมี

ความหลากหลาย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ได้ทุกด้าน ผู้เรียนสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ได้ 4 ด้านดังนี้

1. **ด้านร่างกาย** คือ การที่ผู้เรียนใช้ส่วนต่างๆ ของร่างกายทำกิจกรรม ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวร่างกาย ประสานการรับรู้ต้นตัว ทำให้รับข้อมูลได้ดี
2. **ด้านสติปัญญา** คือ การที่ผู้เรียนใช้สมองหรือกระบวนการคิดในการทำงาน
3. **ด้านสังคม** คือ การที่ผู้เรียนได้ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นขณะทำกิจกรรม ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทักษะทางสังคม
4. **ด้านอารมณ์** การที่ผู้เรียนรู้สึกต้องการและยินดีทำกิจกรรม เพื่อแสดงความรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง การมีส่วนร่วมด้านอารมณ์จะดำเนินควบคู่ไปกับกิจกรรมการเรียนรู้ด้านร่างกาย สติปัญญา และสังคม

แนวคิดของการจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นการจัดตามแนวทฤษฎีพุทธินิยม (Cognitive Theories) ที่เชื่อว่า การเรียนรู้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในสมองเกิดจากกระบวนการกระทำกับข้อมูล มีการบันทึกข้อมูลและคงข้อมูลออกมาใช้ วิธีเรียนรู้มีผลต่อการจำ การลืม และการถ่ายโอน (Transfer) ความรู้แรงจูงใจระหว่างการเรียนรู้มีความสำคัญต่อการซึ่นนำความสนใจมือที่ผลต่อกระบวนการการจัดข้อมูล และส่งผลโดยตรงต่อรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน

ปัจจุบันแนวคิดการสร้างสรรค์สร้างความรู้ (Constructivism) ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายว่า มีความสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แนวคิดนี้มีความเชื่อว่า ความรู้เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นด้วยตนเอง สามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาให้engaging มากขึ้นได้เรื่อยๆ โดยอาศัยการพัฒนาโครงสร้างความรู้ภายในบุคคลและการรับรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว โครงสร้างของความรู้มีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้คือ

1. ความรู้เดิมที่ผู้เรียนมีอยู่
2. ความรู้ใหม่ ที่ผู้เรียนได้รับเป็นข้อมูลความรู้ ความรู้สึก และประสบการณ์
3. กระบวนการทางสติปัญญา ซึ่งเป็นกระบวนการทางสมอง ที่ผู้เรียนใช้ทำความเข้าใจกับความรู้ใหม่ และใช้เชื่อมโยงปรับความรู้เดิม และความรู้ใหม่เข้าด้วยกัน

หลักการจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแบบโนเบลซิปปา (CIPPA MODEL) เป็นหลักที่นำมาใช้จัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เสนอแนวคิดโดยรองศาสตราจารย์ ดร.ทิศนา แบนมณี อาจารย์ประจำภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีจุดเน้นที่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทั้ง

ทางร่างกายสติปัญญา สังคม และอารมณ์ หลักการจัดของโมเดล ชิปป้า มีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ ได้แก่

C มาจากคำว่า Construct หมายถึงการสร้างความรู้ตามแนวคิด การสร้างสติร่างความรู้ ได้แก่กิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสสร้างความรู้ด้วยตนเองซึ่งทำให้ผู้เรียนเข้าใจและเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง กิจกรรมนี้ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสติปัญญา

I มาจากคำว่า Interaction หมายถึงการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว ได้แก่กิจกรรมที่ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล เช่นครูเพื่อน ผู้รู้ หรือมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เช่น แหล่งความรู้ และสื่อประเภทต่างๆ กิจกรรมนี้ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสังคม

P มาจากคำว่า Physical Participation หมายถึงการมีส่วนร่วมทางร่างกาย ได้แก่ กิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีโอกาสเคลื่อนไหวร่างกายในลักษณะต่างๆ

P มาจากคำว่า Process Learning หมายถึงการเรียนรู้กระบวนการต่างๆ ที่เป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ได้แก่ กิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนทำเป็นขั้นตอนจนเกิดการเรียนรู้ทั้งเนื้อหาและกระบวนการ กระบวนการที่นำมาจัดกิจกรรม เช่น กระบวนการคิด กระบวนการคิด การแก้ปัญหา กระบวนการกลุ่ม กระบวนการแสวงหาความรู้ เป็นต้น กิจกรรมนี้ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสติปัญญา

A มาจากคำว่า Application หมายถึงการนำความรู้ที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ได้แก่ กิจกรรมที่ให้โอกาสผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้ทางทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติที่เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน กิจกรรมนี้ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ให้คลายอย่างแล้วแต่ลักษณะของกิจกรรม

ธั่รัง บัวศรี (2543 : 17-22) ได้อธิบายรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ชี้ให้เห็นว่าผู้เรียนเป็นผู้มีความสำคัญที่สุด และผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ทำให้มีการตั้นตัวที่จะปฏิรูปการเรียนการสอน โดยมุ่งให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และเพื่อการนี้ คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติถึงกับตั้งคณะกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้ขึ้น ทำให้มีหน้าที่วางแผนและกำกับดูแลให้มีการปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ รวมทั้งได้จัดตั้งสถาบันแห่งชาติเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ขึ้นในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ทำหน้าที่สนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้สถาบันแห่งชาติเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ได้ให้ความหมายของคำว่า “ผู้เรียนเป็น

ศูนย์กลาง” ไว้ 2 ด้าน คือ

1. ด้านผู้เรียนหมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริง ได้พัฒนากระบวนการคิด มีอิสระในการเรียนรู้ตามความสนใจและความสนใจ สามารถค้นพบ ข้อมูลความรู้ต่างๆ ได้ด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย สามารถนำความรู้ประสบการณ์ไปใช้พัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและสังคมส่วนรวมได้

2. ด้านผู้สอนหรือผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้โดยที่ผู้จัดต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและการทราบศักดิ์ศรีสิทธิหน้าที่ของผู้เรียน มีการวางแผนจัดกิจกรรมและขับประสานการณ์การเรียนรู้อย่างเป็นระบบ และที่สำคัญที่สุดคือ ต้องเน้นประโยชน์สูงสุดของผู้เรียนเป็นสำคัญ อนึ่ง ในด้านกระบวนการเรียนรู้นี้นั้น จะต้องเปลี่ยนจากการที่เน้นการลอกเลียนแบบ การห่องขา การบอกรู้ มาเป็นการค้นหาความรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ด้วยการลงมือทำและการสร้างสรรค์ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข กิดเป็น ทำเป็น มีการพัฒนาในทุกด้าน เป็นการเรียนรู้ที่ครูต้องลดเวลาอธิบาย เพื่อขยายเวลาการเรียนรู้ของผู้เรียน

หลักการของกระบวนการเรียนการสอนที่สามารถตอบสนองแนวความคิดที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง อาทัยหลักการดังต่อไปนี้

1. ผู้เรียนจะต้องได้เรียนรู้เนื้อหาและสิ่งต่างๆ ครบถ้วนตามหลักสูตร
2. ผู้เรียนต้องทราบล่วงหน้าว่าจะต้องเรียนรู้อะไรก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้
3. จะมีการตีกรอบไว้ล่วงหน้าว่า ในการที่จะเรียนรู้สิ่งหนึ่ง สิ่งใดนั้นผู้เรียนจะต้องทำอะไร ไม่ใช่นั่นผู้สอนว่าจะทำอะไร
4. ในการเรียนรู้ ผู้เรียนจะเป็นผู้เลือกกิจกรรมหรือเลือกกระทำสิ่งที่จะให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
5. การประเมินผลการเรียนรู้จะกระทำเป็นระยะๆ ตามความเหมาะสม รวมทั้งมีการประเมินผลในบันปลายด้วย
6. หลังจากจบสิ้นกระบวนการเรียนรู้แล้ว ผู้สอนจะทบทวนกระบวนการที่ได้ดำเนินการมาทั้งหมด เพื่อพิจารณาปรับปรุงการวางแผนการเรียนการสอนในโอกาสต่อไป จากหลักการข้างต้นนี้หมายความว่า การที่ผู้เรียนจะต้องได้เรียนรู้เนื้อหาครบถ้วน เราจำเป็นจะต้องเอาแนวคิดและวิธีการเรียนรู้แบบ รอบรู้ หรือรู้จริง (Mastery Learning) มาใช้ในการนี้จะต้องจัดรูปแบบในสิ่งที่จะให้เรียนรู้ในลักษณะที่เป็นหน่วยการเรียนรู้ (Learning

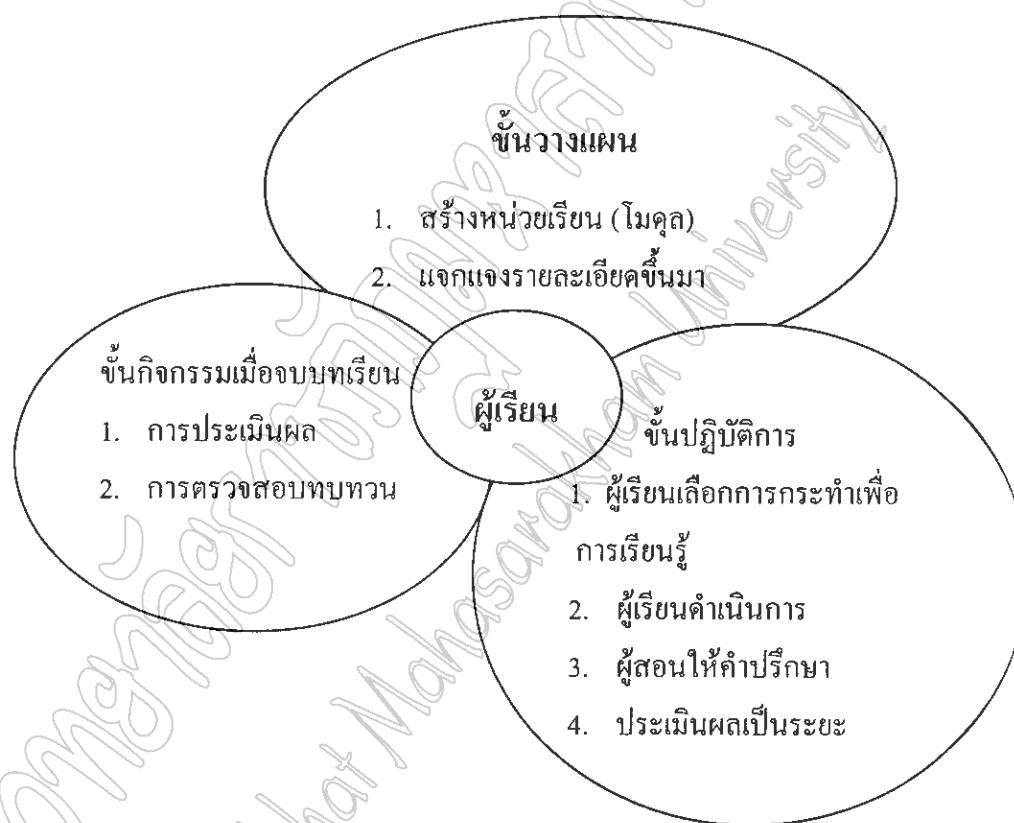
Unit) หรือเป็นโมดูล (Module) อนั้นในการที่จะตีกรอบไว้ล่วงหน้าเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการกระทำนั้น จะต้องทำโดยการกำหนดจุดประสงค์ของรายการที่ต้องการให้เรียนรู้ในรูป “จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม” (Performance Objectives)

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เป็นกุญแจสำคัญที่นำไปสู่การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเท่าที่ทราบกันอยู่ทั่วไปคือ จุดประสงค์ที่ว่าไปและจุดประสงค์เฉพาะ สำหรับจุดประสงค์ที่ว่าไปนั้นเป็นการกำหนดกว้างๆ กีบกว่าจุดประสงค์ของวิชาใดวิชานั่น ส่วนจุดประสงค์เฉพาะเป็นจุดประสงค์ของแต่ละรายวิชาของสาขาวิชานั้น โดยกำหนดไว้กวางๆ เช่นกัน โดยไม่บ่งชัดว่าผู้เรียนจะได้ความรู้และทักษะต่างๆ ใดบ้างที่ได้ จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมเป็นจุดประสงค์เพื่อการเรียนรู้เนื้อหาทักษะและอื่นๆ ที่ต้องการในแต่ละรายวิชานั้นแต่จุดประสงค์นี้มีลักษณะแตกต่างจากจุดประสงค์เฉพาะคือ

1. มีข้อความที่แสดงพฤติกรรมหรือการกระทำการของผู้เรียน ซึ่งให้เห็นว่าผู้เรียนทำอะไร หรือสร้างผลงานอะไร
2. มีสถานการณ์ที่ผู้เรียนจะต้องกระทำ โดยทั่วไปสถานการณ์จะมีความหมายถึง สิ่งต่อไปนี้
  - 2.1 วัสดุอะไรที่จะนำมาใช้เพื่อการกระทำนั้นๆ
  - 2.2 การกระทำนั้นจะดำเนินการด้วยวิธีใด เช่น การหาข้อมูลจากหนังสือหรือตำราเรียน จากการบรรยายของครูหรือจากการทดลองหรือการทำโครงการ
  - 2.3 เวลาที่ควรกระทำการตามวัตถุประสงค์
  - 2.4 สถานที่หรือจุดที่ต้องการกระทำ เช่น ในชั้นเรียน ในโรงพลศึกษา หรือในห้องสมุด ฯลฯ
3. มีเกณฑ์ในการวัดและประเมินผลระดับของการกระทำ ในการวัดเราถือเอาเกณฑ์อย่างต่ำ (Minimum Criterion) เป็นหลักหรือระดับที่ยอมรับได้ อย่างไรก็ตาม ในบางกรณี เช่นการเรียนแบบรู้รอบหรือรู้จริง (Mastery Learning) เกณฑ์อย่างต่ำก็คือเกณฑ์อย่างสูงนั้นเอง

กระบวนการเรียนการสอน จากหลักการที่กล่าวมาแล้วข้างต้นพอสรุปได้ว่า ในการจัดการเรียนการสอนแบบนี้จะต้องเริ่มด้วยการสร้างหน่วยการเรียน (Learning Unit) หรือ โมดูล (Module) ขึ้นก่อน ต่อจากนั้นให้แยกແเนยรายละเอียดของเนื้อหาที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้เมื่อได้รายละเอียดของเนื้อหาแล้วจึงกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงพฤติกรรมสำหรับการเรียนรู้แต่ละรายการของเนื้อหา และจากนั้นจึงนำไปสู่กิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งผู้เรียนจะเป็นผู้ดำเนิน

การกระทำด้วยตนเอง โดยมีผู้สอนทำหน้าที่ให้คำแนะนำหรือเป็นที่ปรึกษา การกระทำเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียนนั้น อาจเป็นการกระทำด้วยตนเองเพียงลำพัง หรือการกระทำเป็นกลุ่ม ก็ได้ อย่างไรก็ตามกระบวนการเรียนการสอนแบบนี้มิได้สืบสุดหลังจากมีการประเมินผลการกระทำของผู้เรียนแล้ว แต่จะสืบสุดลงในเมื่อผู้สอนได้ตรวจสอบคุณภาพการเรียนการสอนที่ได้ดำเนินการมาแล้วเป็นอย่างไร แสดงในภาพ

ภาพที่ 1 แสดงขั้นตอนกระบวนการเรียนการสอนขั้นตอนกระบวนการเรียนการสอน

สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรธน์ (2544 : 1-3) ได้กล่าวถึงรูปแบบการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางว่า แนวโน้มในการจัดการศึกษาในปัจจุบันเริ่มเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมกล่าวคือ เปลี่ยนจากการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมที่ยึดครุเป็นศูนย์กลาง และใช้การทดสอบโดยใช้แบบทดสอบเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งโดยทั่วไปมักใช้แบบทดสอบแบบเลือกตอบเปลี่ยนเป็นการยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและใช้การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การเรียนมีความหมายสำหรับผู้เรียนให้มากที่สุด หลักสำคัญในการยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางคือการจัดกิจกรรมการเรียนต้องดำเนินถึง

1. ความต้องการและความสนใจของผู้เรียน (Learners Needs & Interests)
2. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม (Participation) ในการเรียนให้มากที่สุด
3. เน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง (Constructionism) กล่าวคือให้สามารถเรียนรู้จากประสบการณ์ในสภาพจริง (Experiential Learning) สามารถวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) และสืบกันหากความรู้ได้ด้วยตนเอง (Inquiry)
4. เป็นการพึ่งพาตนเอง (Autonomy) เพื่อให้เกิดทักษะที่จะนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้จริงในชีวิตประจำวันและสามารถเข้าใจวิธีการเรียนรู้ของตนได้ (Metacognition) กล่าวคือรู้วิธีคิดของตนเองและพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนวิธีคิดได้อย่างเหมาะสม ไม่เน้นการจำเพียงเนื้อหา
5. เน้นการประเมินตนเอง (Self-Evaluation) ซึ่งแต่เดิมครูผู้สอนจะเป็นผู้ประเมินผล การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินตนเองอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเองได้อย่างชัดเจน รู้จักคุณลักษณะและพร้อมที่จะปรับปรุงพัฒนาตนเองให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และการประเมินในส่วนนี้เป็นการประเมินตามสภาพจริงและใช้เพื่อสนับสนุนงานเข้าช่วย
6. เน้นความร่วมมือ (Cooperation) ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในการดำเนินชีวิตประจำวัน ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอน โดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง วิธีหนึ่งที่ใช้คือการเรียนแบบร่วมมือในรูปแบบต่างๆ
7. เน้นรูปแบบการเรียนรู้ ซึ่งอาจจัดได้ทั้งในรูปแบบเป็นกลุ่มหรือเป็นรายบุคคล ต้องอ่อน ปัจจุบัน (2544 : 11) ได้อธิบายและจำแนกการจัดการเรียนการสอน โดยครูเป็นศูนย์กลางและการจัดการเรียนการสอน โดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแตกต่างกันตามแผนภูมิต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบวิธีการจัดการเรียนการสอนโดยครูเป็นศูนย์กลางและโดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

สอนโดยครูเป็นศูนย์กลาง	สอนโดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
<ol style="list-style-type: none"> 1. สอนแยกเนื้อหาวิชา 2. มีบทบาทในฐานะตัวแทนเนื้อหาวิชา 3. ละเลยรายเมียต่อบบทบาทนักเรียน 4. นักเรียนไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนหลักสูตร 5. ใช้เทคนิคการเรียนการสอนโดยท่องจำเป็นหลัก 6. มุ่งเน้นให้รางวัลภายนอก 7. เคร่งครัดกับมาตรฐานทางวิชาการมาก 8. มีการทดสอบสม่ำเสมอเป็นระยะ 9. มุ่งเน้นการแข่งขัน 10. สอนในขอบเขตของห้องเรียน 11. เน้นประสบการณ์ใหม่เพียงเล็กน้อย 12. มุ่งเน้นความรู้ทางวิชาการ ละเลยความรู้สึกทางด้านจิตพิสัยหรือทักษะ 13. ประเมินกระบวนการเล็กน้อย 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สอนโดยบูรณาการเนื้อหาเน้นจุดประสงค์ เชิงพฤติกรรม 2. แสดงบทบาทในฐานะผู้แนะนำประสบการณ์ 3. กระตือรือร้นในบทบาทความรู้สึกของนักเรียน 4. นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนหลักสูตร 5. ใช้เทคนิคการคืนพันตนเองเน้นกิจกรรมเป็นหลัก 6. มีการเสริมแรงให้รางวัลนี้แรงจูงใจภายใน 7. ไม่เคร่งครัดกับมาตรฐานทางวิชาการมากเกินไป 8. มีการทดสอบเล็กน้อย 9. มุ่งเน้นการทำงานเป็นกลุ่มสหร่วมใจ 10. สอนโดยไม่ยึดติดกับห้องเรียน 11. มุ่งสร้างประสบการณ์ใหม่ให้นักเรียน 12. มุ่งเน้นความรู้ทางวิชาการ ด้านทักษะ และจิตพิสัยเท่าเทียมกัน 13. มุ่งเน้นการประเมินกระบวนการเป็นสำคัญ

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบการเรียนการสอน 2 แบบ ได้ดังนี้

รายการ	ครูเป็นศูนย์กลาง	ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
1. บทบาทของครู	ถ่ายทอดความรู้	จัดการให้เกิดการเรียนรู้
2. หน้าที่ครู	1. ครูพูดเป็นส่วนใหญ่ นักเรียนพูดเป็นส่วนน้อย 2. ครูเตรียมสิ่งที่พูด 3. ครูสอนสิ่งที่ครูรู้	1. ครูพูดเป็นส่วนน้อย นักเรียนพูดเป็นส่วนมาก 2. ครูเตรียมกิจกรรมให้นักเรียนพูดและกระทำกิจกรรม 3. ครูสอนในสิ่งที่ครูรู้และไม่รู้
3. จุดมุ่งหมาย	1. เน้นเนื้อหาความรู้ 2. ต่างคนต่างรับความรู้	1. เน้นให้นักเรียนคิด ทำ แสดงออกเพื่อแก้ปัญหา 2. มุ่งเน้นการเรียนแบบมีส่วนร่วม
4. การวัดผล	1. สอบความรู้ ความจำเป็น ส่วนใหญ่	1. วัดผลทางด้าน อาทิ ผลงานขั้นสุดท้าย กระบวนการคิด กระบวนการทำงาน ความรับผิดชอบเป็นเด่น

5. แนวคิดและสาระสำคัญในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

สำนักงานเลขานุการครุศาสตร์ (2542 : 80-88) ได้สรุปสาระสำคัญ ของพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารังนีมีดังนี้

- คำประราภ กต่าวถึง การจัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามมาตรา 29 และเสรีภาพในการประกอบกิจกรรมตามมาตรา 50
- คำนิยาม ได้กำหนดคำนิยามไว้ 16 คำนิยาม ได้แก่ “การศึกษา” “การศึกษาขั้นพื้นฐาน” “การศึกษาตลอดชีวิต” “สถานศึกษา” “สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” “มาตรฐานการศึกษา” “การประกันคุณภาพภายใน” “การประกันคุณภาพภายนอก” “ผู้สอน” “ครู” “คณาจารย์” “ผู้บริหารสถานศึกษา” “บุคลากรทางการศึกษา” “กระทรวง” และ “รัฐมนตรี”

3. หมวด 1 บททั่วไป : ความมุ่งหมายและหลักการ (ม.6-ม.9)

3.1 เป็นนิยามที่สมบูรณ์ โดยถือว่า กระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากรุณาธิรัชธรรมเป็นประมุข การเคารพกฎหมาย การส่งเสริมศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้ขั้นเบื้องต้น ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและลิงแวงล้อมรักษาพื้นที่ดินเอง ไฟร์และเรียนรู้ด้วยตนเอง

3.2 การจัดการศึกษา โดยยึดหลักการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน การมีส่วนร่วมของสังคม และการพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

3.3 การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาไทย โดยยึดหลักการมีเอกภาพด้านนโยบายและหลากหลายในการปฏิบัติ การกระจายอำนาจ มาตรฐานการศึกษาและประกันคุณภาพ การส่งเสริมวิชาชีพ การระดมทรัพยากร ตลอดจนการมีส่วนร่วมของเอกชน

4. หมวด 2 แนวทางการจัดการศึกษา

4.1 การจัดการศึกษา โดยยึดหลักผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และถือว่าผู้เรียนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด

4.2 หลักการจัดการศึกษา ต้องเน้นความรู้คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมในแต่ละระดับ การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องสังคม ประวัติศาสตร์ ทักษะเกี่ยวกับวิธีการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศาสนา ศิลปะวัฒนธรรม กีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น และภูมิปัญญาไทย ตลอดจนความรู้และทักษะด้านภาษา คณิตศาสตร์ และเน้นการใช้ภาษาไทย ทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

4.3 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ดำเนินการดังนี้

จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรม ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนเรียนจากประสบการณ์จริง โดยฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การแก้ปัญหา การพัฒนาสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างสมดุล สนับสนุนให้ผู้สอนจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน เพื่อให้ผู้เรียนรู้ และจัดการเรียนรู้ให้เกิดได้ทุกเวลาและสถานที่

4.4 การประเมินผลและการจัดโอกาสเข้าศึกษาต่อ

ให้สถานศึกษาจัดประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน สังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบความคุ้มกัน

ให้สถานศึกษาใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรรงโอกาสเข้าศึกษาต่อ โดยคำนึงถึงผลการประเมินผู้เรียนมาใช้ประกอบด้วย

4.5 หลักสูตร

การศึกษาพื้นฐาน ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ราชการส่วนกลางเป็นผู้กำหนด และจัดทำสาระหลักสูตรแกนกลาง และให้สถานศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน จัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

บุคคลพิการและผู้มีความสามารถพิเศษ ต้องมีความหลากหลายเหมาะสมตามวัยและศักยภาพ

อุดมศึกษา มุ่งวิชาการ วิชาชีพ วิจัย และพัฒนาสังคม

4.6 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน (โรงเรียนชุมชน) โดยให้สถานศึกษา ร่วมกับบุคคล ชุมชน สถาบันและองค์กรต่างๆ ร่วมกันจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน

4.7 การวิจัยและพัฒนาของสถานศึกษา

5. หมวด 3 การบริหารและการจัดการศึกษา (ม.31-ม.46)

การบริหารการจัดการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนของรัฐ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และของเอกชน

5.1 ส่วนที่ 1 การบริหารและการจัดการศึกษา (ม.31- ม.40)

5.1.1 ส่วนราชการระดับกระทรวง โดยการจัดให้มี กระทรวงการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแล การจัดการศึกษา ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ทุกระดับและทุกประเภท กำหนดนโยบาย แผน มาตรฐานการศึกษา สนับสนุน ทรัพยากร ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล โดยให้มีองค์กรหลักที่เป็นคณะกรรมการในรูปสถาบันหรือในรูปคณะกรรมการจำนวน 4 องค์กร

1) สถาบันการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

2) คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3) คณะกรรมการอุดมศึกษา

4) คณะกรรมการศาสนา และวัฒนธรรม

5.1.2 เอกพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังไม่พร้อมที่จะจัดการศึกษา หรือยังจัดได้ไม่เพียงพอ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงฯ มีอำนาจประกาศกำหนดเขตพื้นที่การศึกษาโดยการเสนอแนะของสถาบันการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

แห่งชาติ เพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา โดยมีคณะกรรมการและสำนักงาน การศึกษาเขตพื้นที่ร่วมกับสถานศึกษาในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบในการบริหารและการจัดการศึกษา ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงฯ

ให้กระจายอำนาจ การบริหารและการจัดการศึกษา ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาของรัฐ โดยตรง ทั้งทางด้านวิชาการ งบประมาณ การเงินและทรัพย์สิน การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป

5.1.3 คณะกรรมการสถานศึกษา ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญา ทำหน้าที่กำกับ สนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษา โดยไม่ใช้บังคับกับสถานศึกษาปฐมวัยและศูนย์การเรียน

5.1.4 ให้สถานศึกษาอุดมศึกษานี้เป็นนิติบุคคล ซึ่งอาจเป็นส่วนราชการ หรือหน่วยงานในกำกับของรัฐภายใต้การกำกับดูแลของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

5.2 ส่วนที่ 2 การบริหารและการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิในการจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับแต่ทั้งนี้จะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมและจะต้องสอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐานการศึกษา รวมทั้งการเสนอและการจัดสรรงบประมาณของกระทรวงการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

5.3 ส่วนที่ 3 การบริหารและการจัดการศึกษาของเอกชน (ม.43- ม.46)

5.3.1 สถานศึกษาเอกชนเป็นนิติบุคคล โดยมีความเป็นอิสระในการบริหารและการจัดการศึกษา และจัดการศึกษาได้ทุกระดับทุกประเภทตามที่กฎหมายกำหนด โดยมีการกำกับ ติดตามการประเมินคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาจากรัฐ

5.3.2 รัฐต้องกำหนดนโยบายและมาตรการที่ชัดเจน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเอกชน ในด้านการศึกษาในระดับชาติและระดับเขตพื้นที่การศึกษา โดยรับฟังความคิดเห็นของภาคเอกชนและประชาชนประกอบการพิจารณา

5.3.3 รัฐต้องให้การสนับสนุน ด้านเงินอุดหนุน การลดหย่อนหรือการยกเว้นภาษีและสิทธิประโยชน์อื่นที่เป็นประโยชน์ในการศึกษา

6. หมวด 4 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา (ม.47 – ม.51)

6.1 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพ

การศึกษาทั้งภายในและภายนอก เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ และถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา นอกจากนี้ สถานศึกษาจะต้องให้ความร่วมมือในการเตรียมเอกสารหลักฐานต่างๆ เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา

6.2 ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็นองค์การมหาชนที่ได้ผ่านเกณฑ์ วิธีการประกันคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

7. บทเฉพาะกาล (ม.70 น. 78)

7.1 ยกเว้นกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศและคำสั่งเกี่ยวกับการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมให้มีผลบังคับใช้ต่อไปอีกไม่เกิน 5 ปี

กระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานการศึกษา และสถานศึกษา ให้มีฐานะอ้างอิงหน้าที่ เช่นเดิม จนกว่าจะได้มีการจัดระบบการบริหารและการจัดการศึกษาใหม่แต่ต้องไม่เกิน 3 ปี

7.2 จัดการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ภายใน 5 ปี ที่รัฐธรรมนูญประกาศใช้

7.2.1 แบ่งระดับและประเภทการศึกษาขั้นพื้นฐานภายใน 1 ปี

7.2.2 จัดให้การประเมินผลภายนอกครั้งแรกของสถานศึกษาทุกแห่งภายใน 6 ปี

7.3 จัดระบบบริหารและการจัดการศึกษา หมวด 5 และหมวด 7 เกี่ยวกับครุและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนการแก้ไขปรับปรุง พระราชนัญญติคุณ และพระราชนัญญติ ระเบียบข้าราชการครุภยภายใน 3 ปี

7.4 จัดตั้งสำนักงานปฏิรูปการศึกษา ซึ่งเป็นองค์กรมหาชนเฉพาะกิจ ที่จัดตั้งขึ้นใน พระราชนัญญติ ที่ออกตามความในกฎหมายว่าด้วยองค์กรมหาชน เพื่อสนับสนุน สร้างความหมวด 5 จัดระบบครุ ตามหมวด 7 และทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ตามหมวด 8 ตลอดจนเสนอแนะร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังกล่าว

คณะกรรมการบริหารสำนักงานปฏิรูปการศึกษามีจำนวน 9 คน ซึ่งคณะกรรมการต้องแต่งตั้งจากผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา การบริหารธุรกิจ การบริหารงานบุคคล งบประมาณ การเงินและการคลัง กฎหมายมหาชนและกฎหมายการศึกษา โดยได้รับการเสนอจากคณะกรรมการสรรหา และให้ขุนเล็กตำแหน่งและสำนักงานปฏิรูปการศึกษาในเวลา 3 ปี

6. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยในประเทศ

อารีช พาวัฒนา (2538 : 111-117) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาความสามารถแก่ปัญหาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน การแสดงออก สิ่งที่นักเรียนมีส่วนร่วมนอกจากบันตอนกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแล้วการจัดบรรยายในชั้นเรียนก็มีส่วนสำคัญในการเรียนรู้ดังนี้

1. สร้างความมั่นใจในการแก้ปัญหา โดยการเริ่มจากการเสนอปัญหา่ายๆ ก่อน เพื่อให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง เพราะการประสบความสำเร็จจะนำไปสู่ความมั่นใจในตนเองและอย่างที่แก้ปัญหา
2. การจัดกระบวนการคิด ควรเริ่มจากการเน้นที่จัดการทำกับสื่อรูปธรรม แล้วจึงค่อยๆ เปลี่ยนแปลงเป็นสื่อกิ่งรูปธรรม และสัญลักษณ์ในที่สุด
3. เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น อกิจกรรม และเปลี่ยนวิธีแก้ปัญหา ซึ่งเกิดจากการร่วมทำงานจากกลุ่มย่อย และทำให้นักเรียนรู้คุณค่าของตนเอง
4. สนับสนุนให้นักเรียนกล้าคิด กล้าเลี่ยง กล้าเด่นกล้าแสดงออกในการแก้ปัญหาโดยครูให้คำชมเชย ยอมรับนักเรียนที่มีความสนใจ ตั้งใจ และพยายามที่จะแก้ปัญหา
5. ครูเป็นผู้ชี้แนะแนวทางและคอบอานวยความสะดวก เช่น เตรียมสื่อให้นักเรียน ให้คำแนะนำปรึกษา
6. ให้นักเรียนสร้างผลงานของตนเองเพื่อแสดงว่าเข้าใจ โนนคติที่กำลังเรียนรู้ โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนสร้างปัญหาด้วยตนเอง เช่น สร้างปัญหาจากรูปภาพ การที่นักเรียนสร้างปัญหาด้วยตนเองได้เข้าใจสามารถแก้ปัญหาได้ดีกว่า เพราะการที่นักเรียนจะสามารถสร้างปัญหาด้วยตนเองนั้นต้องรู้จักโครงสร้างของปัญหาเป็นอย่างดีว่าส่วนประกอบใดบ้างที่จำเป็น ทั้งยังเปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิดสัมพันธ์ความรู้และทักษะทางคณิตศาสตร์
7. ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในปัญหา เช่น การใส่ชื่อนักเรียนในสถานการณ์ปัญหา ให้โอกาสันักเรียนได้จัดการทำกับสื่อรูปธรรมเพื่อทางทางแก้ปัญหา กระตุ้นให้นักเรียนคิดความสนใจในกิจกรรม
8. ให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่มย่อย เปิดโอกาสให้นักเรียนช่วยกันคิดอกิจกรรม สำรวจวิธีการแก้ปัญหา ช่วยกระตุ้นและพัฒนาทักษะการแสดงความคิดเห็นการทำงานกลุ่มย่อย

9. การใช้คำตามลักษณะสร้างสรรค์ของครู ครูควรใช้คำตามในลักษณะที่เปิดกว้างหรือเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหา เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนฝึกคิดช่วงคันกว่าต่อไป ให้เวลาแก่นักเรียนในการคิด

10. รับฟังและยอมรับความคิดของนักเรียน โดยครูอาจพูดกระตุ้นความให้ นักเรียนได้อธิบายวิธีคิด ให้ใช้สื่อรูปธรรมแสดงวิธีแก้ปัญหา ให้นักเรียนได้ซักถามอภิปรายปัญหากับเพื่อนๆ ในกลุ่มย่อยของตน

11. ส่งเสริมให้มีทางเลือกอย่างหลากหลาย ในการแก้ปัญหา เช่น ใช้สื่อรูปธรรมประกอบการคาดภาพ การใช้แผนภาพ การใช้เส้นจำนวน หรือตารางร้อย การใช้เทคนิคการคิด เช่น แผนภูมิกิ่งไม้

ข้าวลด เปนาเรียง (2539 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง ปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของครูประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ครูมีปัญหาในการใช้หลักสูตรโดยรวมและรายค้าน เช่น ค้านการจัดทำแผนการสอน ค้านการวัดผลและประเมินผลการเรียน ค้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ค้านการจัดกระบวนการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ไม่แตกต่างกัน

ศรีสวารรท์ วิໄโล (2539 : 67-68) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อ เทคโนโลยี เครื่องมือวัดและประเมิน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่เน้นความมีวินัยและความเป็นประชาธิปไตย กลุ่มหักษะฯ ภาษาไทย ระดับประถมศึกษา พบร่วมกับการทดลองใช้ชุดกิจกรรม เป็นดังนี้ คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนพัฒนาเพิ่มขึ้นเป็นระยะๆ เมื่อเปรียบเทียบกับคะแนนสอบรายจุดประสงค์ พบร่วมกับคะแนนไม่เกี่ยวกัน คือคะแนนความก้าวหน้าร้อยละ 76.51 คะแนนจุดประสงค์ร้อยละ 74.77

การประเมินคุณลักษณะที่ต้องการพัฒนาทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ การเห็นคุณค่าของตน เองและผู้อื่น ความรับผิดชอบ ความใฝ่รู้ฝรีเรียน การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความเชื่อมั่นในตนเองและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์นั้น ผลปรากฏว่าคุณลักษณะดังกล่าวมีพัฒนาการสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด นักเรียนได้กันพบคุณเอง เกิดความรักศักดิ์ศรีและมีความสุขที่จะเรียน

จากการสังเกตสภาพและพฤติกรรมต่างๆ ในชั้นเรียน ระยะแรกของกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนยังไม่ค่อยชินใจเกิดความสับสน แต่มีมาถึงช่วงที่ 2 และ 3 ของ การเรียนนักเรียนมีพัฒนาการสูงขึ้น มีความพึงพอใจอย่างเห็นได้ชัด เช่น วันหยุดเสา – อาทิตย์ กีบข้อยกที่จะมาเรียนพิเศษ นอกจากนั้นนักเรียนยังมีการปรับปรุงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้นอีก

ความรับผิดชอบ มีเหตุผล ยอมรับฟังความคิดเห็น สามารถควบคุมพฤติกรรมตนเอง เช่น เมื่อครูไม่อยู่ในห้องเรียนก็สามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไปได้

ลักษณะ เจริญฤทธิ์ (2540 : 64) วิจัยเรื่องการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 : กรณีศึกษาในจังหวัดขอนแก่น พบร่วม ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ระบุพฤติกรรม/ การแสดงออก/สิ่งที่นักเรียนมีส่วนร่วมเป็นดังนี้ ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนจำนวน 22 คน จาก 31 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 70.97 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย 80 % ขึ้นไป จากการวิเคราะห์ข้อมูลในเพิ่มเติมสะส่วนงานสรุปความสามารถทักษะทางภาษาของนักเรียนกลุ่มกรณีศึกษาได้ดังนี้

นักเรียนส่วนใหญ่เป็นผู้มีมารยาทในการฟัง รู้จักทำความบันทึกและความรู้จากการฟัง นักเรียนสามารถพูดสื่อความได้ชัดเจน พูดแสดงความคิดเห็นเชิงวิพากษ์วิจารณ์ และสรุปความได้โดยมีมารยาทและบุคลิกภาพที่ดีในการพูด นักเรียนส่วนใหญ่มีความสามารถในการอ่านอยู่ในชั้นอ่านได้ นักเรียนจำนวน 8 คน มีความสามารถอ่านเป็น นักเรียนสามารถปฏิบัติดนในการเขียน ได้ถูกต้อง เขียนสะกดคำที่พื้นฐาน คัดลายมือ เขียนตามรูปแบบ ที่กำหนดและเขียนเชิงสร้างสรรค์ได้ นักเรียนทุกคนมีพฤติกรรมในการเรียนที่คือตัวใจเรียน มีความกระตือรือร้นที่จะร่วมกิจกรรม นักเรียนทุกคนรับผิดชอบที่จะปรับพฤติกรรมของตน เองเพื่อให้สัมพันธ์ในกลุ่มคิดทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ช่วยเหลือกันในการเรียนรู้ นักเรียนทุกคน มีความสามารถที่ติดต่อกันทำให้บรรยายการในการเรียนสนุกสนานและอบอุ่น นักเรียนกล้าคิด กล้าแสดงความคิดเห็น พร้อมทั้งรู้จักปรับปรุงผลงานของตนให้อยู่ในเกณฑ์ยอดเยี่ยม นักเรียนทุกคน มีส่วนร่วมในการจัดทำเพิ่มเติมสะส่วนงาน โดยทำหน้าที่เก็บรวบรวมผลงานและร่วมประเมินผลงานของตนเองและเพื่อนร่วมห้อง นอกจากนี้ยังเป็นผู้คัดเลือกผลงานที่ตนภูมิใจเพื่อจัดแสดงที่ป้ายนิเทศ

ปัญหา/อุปสรรคและแนวทางการแก้ไข

ระยะแรกของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในลักษณะเช่นนี้ นักเรียนใช้เวลาในการปฏิบัติกรรมค่อนข้างมาก นักเรียนส่วนใหญ่ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น โดยเฉพาะการใช้รูปแบบการสอน นักเรียนมักลังเลที่จะตอบคำถาม ดังนั้นครูควรกระตุ้นพร้อมทั้งให้กำลังใจและลิ่งเติม แรงใจและสนับสนุนให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นและมีความพยายามในการคิดหาคำตอบอย่างเต็มที่

วิทยา จันทร์ศรี และคณะ (2539 : บทคัดย่อ) การวิจัยวิเคราะห์โครงสร้างพื้นฐาน การจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา และมัธยมศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อ

การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา และมัธยมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม เกี่ยวกับกระบวนการบริหาร และการจัดการเรียนการสอน อุปกรณ์การเรียนการสอน อาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาและเพื่อกำหนดรูปแบบการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ระดับประถมศึกษา

1.1 สภาพแวดล้อมของโรงเรียน โรงเรียนประถมศึกษาทุกประเภท ทุกขนาดมีสภาพแวดล้อมคล้ายคลึงกัน และมีการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ของโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่บรรยายภาษาไทยในโรงเรียนมีการจัดบรรยายภาษาในโรงเรียน บริเวณรอบๆ โรงเรียน บรรยายภาษาในชั้นเรียนและบรรยายอื่นๆ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้คล้ายคลึงกัน

1.2 การบริหารงานวิชาการ มีการจัดบุคลากรคล้ายคลึงกัน ก็มีการส่งเสริมให้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น มีการใช้แหล่งความรู้ วิทยาการในท้องถิ่น มีการส่งเสริมกิจกรรมเสริมหลักสูตรของโรงเรียน มีการประชุมเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับแผนการสอน จัดทำแผนงานด้านวิชาการ การผลิตสื่อและจัดทำวัสดุอุปกรณ์ การจัดนิทรรศการ สื่อกิจกรรมประกวดสื่อ นอกเหนือไปนี้ยังจัดให้ผู้รับผิดชอบในการดูแลรักษาและให้บริการสื่อ และสถานที่เก็บรักษาสื่อด้วย

1.3 การจัดบุคลากร ส่วนใหญ่จัดบุคลากรคล้ายคลึงกัน ก็มีการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถให้ครุอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมสนับสนุนให้ครุมีผลงานทางวิชาการ ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่บุคลากร มีการมอบหมายให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ตรงตามวุฒิและความสามารถส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร มีการใช้ข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนประกอบการบริหารบุคลากร และมีการยกย่อง ชูเชิดในความสำเร็จของครู-อาจารย์

1.4 การจัดการเรียนการสอน มีการใช้แหล่งความรู้ในท้องถิ่น ส่วนใหญ่กิจกรรมการสอนของครูพบว่า ส่วนใหญ่ครูยังใช้วิธีสอนแบบบรรยาย หรือพูดหน้าชั้น ใช้สื่ออุปกรณ์การสอนค่อนข้างน้อย สำหรับพฤติกรรมของนักเรียนมีลักษณะคล้ายคลึงกันคือ นักเรียนมีบทบาทในการร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนในบางเนื้อหาวิชา บางบทเรียนซึ่งไม่เป็นประจำและไม่สม่ำเสมอ

1.5 ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน กิจกรรมที่ทำร่วมกัน ความภาคภูมิใจในผลงานที่ทำ พนวิชา ชุมชนมีความภาคภูมิใจในผลงานของโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ รวมทั้งให้การขอบคุณรับในตัวผู้บริหารและครุในโรงเรียน

2. ระดับนักยมศึกษา

2.1 สภาพแวดล้อมของโรงเรียน โรงเรียนมีชัยศึกษาทุกประเภททุกขนาดมีสภาพคล้ายคลึงกัน และมีการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ของโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ในลักษณะอาคารส่วนใหญ่เป็นเอกเทศและมีการใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ โรงเรียนบางแห่งห้องเรียนไม่เพียงพอที่จะใช้เว็บแก้ปัญหา โดยการจัดตารางเรียนแบบหมุนเวียน และบางแห่งยังใช้ประโยชน์ในการบริการห้องเรียนแก่นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนในวันเสาร์และวันอาทิตย์ ด้วย

2.2 บรรยากาศภายในโรงเรียน โรงเรียนมีชัยศึกษาทุกประเภททุกขนาด ส่วนใหญ่จัดบรรยากาศภายในโรงเรียน บริเวณรอบๆ โรงเรียน ให้ร่มรื่นสวยงามอีกด้วย การเรียนการสอนตลอดจนขัดบรรยายในชั้นเรียนและบรรยายสอนฯ ให้อีกด้วยการเรียนรู้ คล้ายคลึงกัน

2.3 การบริหารงานวิชาการ โรงเรียนมีชัยศึกษาทุกประเภททุกขนาด มีการจัดบุคลากรคล้ายคลึงกัน

2.4 การจัดบุคลากร ส่วนใหญ่จัดบุคลากรคล้ายคลึงกัน คือ มีการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถให้แก่ครูอย่างต่อเนื่องส่งเสริมสนับสนุนให้ครูทำงานทางวิชาการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่บุคลากร มีการมอบหมายให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ตรงตามวุฒิและความสามารถมีการใช้ข้อมูลและสารสนเทศของโรงเรียนประกอบการบริหารบุคลากรและมีการยกย่องเชิญในความสำเร็จของครู-อาจารย์

2.5 การจัดการเรียนการสอน มีการใช้แหล่งความรู้ในท้องถิ่นคล้ายคลึงกัน ส่วนใหญ่กิจกรรมการสอนของครูมีการใช้และบันทึกแผนการสอน ส่วนใหญ่นักเรียนจะเป็นผู้ฝึกการบรรยายการสอนของครู

กัญนิกา พราหมณ์พิทักษ์ (2542 : 61-64) ได้ทำการวิจัยสภาพความคาดหวังสภาพปัจจุบันและปัญหาของกระบวนการจัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา และได้เจียนบทความรายงานผลการสังเคราะห์เชิงเนื้อหาในรายวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ เป็นดังนี้

1. สภาพความคาดหวังของกระบวนการจัดการเรียนการสอน พนว่ามี 3

ค้านคือ ครูผู้สอน นักเรียน และแนวทางการจัดการเรียนการสอน มีประเด็นที่เป็นแนวคิด ดังนี้

1.1 ครูผู้สอน ถึงที่คาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวครู ซึ่งส่งผลต่อ การเรียนรู้ของนักเรียน คือคุณลักษณะทั่วไป ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและการ สร้างบรรยากาศในชั้นเรียน/ โรงเรียน กล่าวคือคุณลักษณะทั่วไปของครู เป็นสิ่งที่สะท้อนให้ นักเรียนมีความรู้สึกทั้งทางบวกและทางลบต่อตัวครู อันจะส่งผลให้การจัดการเรียนการสอน นั้นประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลวได้ เพราะถ้าครูมีคุณลักษณะที่ดี นักเรียนย่อมจะนิยมชม ชอบ เกิดครั้งที่ชาติใจเชื่อฟัง อย่างที่จะเรียนและรักที่จะเรียน ในขณะเดียวกันความสัมพันธ์ ระหว่างครูและนักเรียน อาทิความเอาใจใส่ การให้ความรักความจริงในการเข้าใจความรู้สึก ของนักเรียน พร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนล้วนเป็นสิ่งที่สร้างความผูกพัน สร้าง ความสัมพันธภาพที่ดีต่อกันระหว่างครูกับนักเรียน ถึงเหล่านี้ล้วนช่วยให้นักเรียนมีแนวโน้มที่จะ เรียนไปได้ดี มีความมั่นใจ กล้าที่จะซักถามเมื่อยังไม่เข้าใจเพ้อ สร้างบรรยากาศในชั้นเรียน ถ้าชั้นเรียนมีความสวยงามน่าอยู่ สะอาดส่งผลให้โรงเรียนมีชื่อเสียงดี ย่อมเป็นแรงดึงดูดและ สนับสนุนให้นักเรียนอยากร้าวเรียน คุณลักษณะนี้จัดเป็นโรงเรียนในอุดมคติตามนัยนาายของ กระทรวงศึกษาธิการที่ต้องการให้เกิดขึ้น

1.2 นักเรียน คุณลักษณะที่มีความคาดหวังมากที่สุด คือความรับผิดชอบ ร่องลงมาคือซื่อสัตย์และอดทนหนักแน่น ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ช่วยให้นักเรียนประสบผล สำเร็จในการเรียน และดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ได้อย่างมีความสุข

1.3 แนวทางการจัดการเรียนการสอนจาก 4 รายวิชาที่ศึกษาในระดับ ประถมศึกษา พนว่า มีแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ใกล้เคียงกันมาก ทั้งนี้อาจเป็น เพราะในการจัดการเรียนการสอนในระดับนี้ มุ่งให้มีการบูรณาการเนื้อหาในแต่ละรายวิชาเข้า ด้วยกันให้มากที่สุด ส่วนระดับนี้ยังศึกษาน้ำหนักว่า ทั้ง 4 รายวิชา มีแนวทางการจัดการ เรียนการสอนที่ค่อนข้างแตกต่างกันนั้น อาจเป็นเพราะเป็นการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเจาะ ลึกตามรายวิชาหรือธรรมชาติของวิชามากกว่าในระดับประถมศึกษา แต่ทุกวิชามุ่งส่งเสริมให้ ครูใช้วิธีสอนหรือนำเทคนิคการสอนที่หลากหลายมาใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะของวิชา มุ่งให้ ใช้เนื้อหาวิชาต่างๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรเป็นสื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาสติปัญญาให้เจริญ งอกงาม

2. กระบวนการจัดการเรียนการสอน ทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ใน 4 รายวิชา มีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

ระดับประถมศึกษา กระบวนการจัดการเรียนการสอน ของทั้ง 4 รายวิชา ในภาพรวมจะมีความครอบคลุมในด้านการเตรียมการสอน ด้านการสอน ด้านการใช้สื่อ ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านบรรยายการจัดการเรียนการสอน และด้านปฏิสัมพันธ์ ระหว่างครุกับนักเรียน แต่จะมีรายละเอียดของการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างกันไปตาม ธรรมชาติของเนื้อหาวิชา ใน การใช้สื่อของครุสอนภาษาอังกฤษ มีข้อสังเกตคือ ครุส่วนใหญ่ ไม่ได้ใช้สื่อการสอนตามคู่มือครุและสื่อที่ใช้ระดับมากคือ แบบเรียน บัตรคำ บัตรภาพ ซึ่ง เป็นสื่อที่ไม่ทันสมัยนัก ทั้งอาจเป็นเพราะครุไม่สามารถจัดหาสื่อตามที่ระบุในคู่มือหรือครุไม่ ให้ความสนใจต่อการใช้สื่อ เพราะเห็นว่าเป็นการเสียเวลาทำให้การสอนช้าลง ไม่สามารถสอน ตามที่หัดสูตรกำหนด นอกจากนี้การใช้สื่อเพื่อช่วยน้องน้อยและคุณภาพดี ยังเป็น สาเหตุหนึ่งของการที่นักเรียนเรียนภาษาอังกฤษแล้วไม่ได้ผลคือเท่าที่ควร เรียนแล้วไม่สามารถ นำไปใช้ได้และเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วซึ่งไม่สามารถพังพูดอ่านและเขียนภาษาอังกฤษได้ดี วิชาภาษาไทยที่พับ มีข้อสังเกตคือ วิธีการสอนที่ครุปฏิบัติมากคือ วิธีการบอก อธิบาย หรือ บรรยาย ซึ่งเป็นวิธีที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการในการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรที่ เน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ รวมทั้งมีรูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลาย เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ วิชาวิทยาศาสตร์ที่พับ ไม่ว่าจะเป็นวิธีสอนกิจกรรมที่ใช้มาก เป็นพฤติกรรมการสอนที่แตกต่างไปจากแบบเดิม คือ พยายามให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เปิด โอกาสให้ผู้เรียนมีกิจกรรมที่กระทำด้วยตนเอง ให้รู้จักใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการแสวง หาความรู้ ซึ่งเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ใน หลักสูตร

ด้านเทคนิค/วิธีสอน และสื่อที่นำมาใช้ประกอบการเรียนการสอน พบว่า ทั้ง 4 รายวิชา ได้นำวิธีสอน เทคนิคการสอน และสื่อใหม่ๆ มาใช้ ซึ่งส่วนใหญ่ทำให้นักเรียนมี ผลสัมฤทธิ์ในด้านใดด้านหนึ่งคือวิธีสอน และเทคนิคการสอนและสื่อแบบเดิม ทั้งนี้อาจ เป็นเพราะนักเรียนมีความกระตือรือร้นต่อวิธีการเรียนและการใช้สื่อแบบใหม่ ซึ่งทำให้ นักเรียนไม่เบื่อหน่ายในการเรียนและมีผลลัพธ์การเรียนรู้

ผลผลิตและผลกระทบที่มีต่อนักเรียน ในภาพรวมพบว่า ในแต่ละรายวิชาส่วน ใหญ่นั่นเน้นผลผลิตด้านความรู้ ความคิด โดยเฉพาะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทั้งนี้อาจเป็น

เพื่อเป็นสิ่งที่สามารถตรวจสอบได้โดยการใช้เครื่องมือที่ไม่ซับซ้อนนัก และเป็นสิ่งที่สามารถเสนอผลการตรวจสอบได้ก่อนข้างชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

1. **ค้านผู้สอน** ครุนับเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ ฉะนั้นก่อนทำการสอนทุกรรั้ง ครูผู้สอนจะต้องเตรียมการสอนและจัดทำแผนการสอน ทั้งนี้เพื่อผลการสอนที่มีคุณภาพมากขึ้น อีกทั้งครุภารกิจทางความรู้เพิ่มเติม โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีสอนใหม่ๆ การผลิตและการใช้สื่อ การวัดผลและการประเมินผลการเรียนการสอน

2. ค้านักเรียน

2.1 จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า การจัดการเรียนการสอนที่ใช้เทคนิควิธีสอนใหม่ๆ การใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ทำให้นักเรียนมีผลลัพธ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น ดังนั้นควรนำเทคโนโลยีสอนใหม่ๆ และสื่อแปลงๆ ใหม่ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

2.2 เจตคติและความสนใจต่อวิชาที่เรียน เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จต่อการเรียน ในการจัดการเรียนการสอนจึงควรสร้างเสริมบรรยากาศที่สนุกสนาน มีความสุขและทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอันเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อการเรียน

3. แนวทางการพัฒนาในแต่ละรายวิชา

3.1 **วิชาภาษาไทย** ใน การสอน ครูผู้สอนควรจะปรับปรุงวิธีสอนและเทคนิคการสอน เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะทั้ง 4 คือ การฟัง การพูด การอ่านและการเขียนให้ดียิ่งขึ้น อันจะช่วยให้ผลลัพธ์สูงขึ้น

3.2 **วิชาภาษาอังกฤษ** ใน การสอนภาษาอังกฤษเพื่อให้นักเรียนสามารถสื่อสารได้ ควรฝึกฝนทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนไปพร้อมๆ กันอย่างหลักหลาด เพียงพอและมีความหมาย อีกทั้งสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

3.3 **วิชาคณิตศาสตร์** ใน การจัดการเรียนการสอนควรพัฒนาทักษะพื้นฐานในการคิดคำนวณให้แก่นักเรียน ด้วยเป็นพื้นฐานสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนมีความคิดรวบยอดที่ถูกต้องในการคิดคำนวณ และการเรียนคณิตศาสตร์ในระดับที่สูงขึ้น

1.4 วิชาวิทยาศาสตร์ ในการจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ ครูผู้สอนควรพยายามปรับปรุงวิธีสอนและเทคนิคต่างๆ เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความคิดสร้างสรรค์ และเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ด้วยเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์

วิวัฒน์ อนิวรรตถกุลและคณะ (2539 : บทคัดย่อ) วิจัยการประเมินมาตรฐานโรงเรียนนวัฒนาราชวิศวกรรม ตามบัญญัติ 10 ประการ ของกระทรวงศึกษาธิการ ตามประเมินของครู อาจารย์โรงเรียน พบร่วมกับ บัญญัติ/จัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับประกาศที่ 10 เป็นโรงเรียนที่ผู้นำห้องถันและผู้ปกครองทุกระดับทุกประเภทยอมรับว่าเป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพและมาตรฐาน มีคุณภาพในระดับเดียว สำหรับการปฏิบัติ/จัดกิจกรรมอีก 9 ประการมีคุณภาพอยู่ในระดับดี คือ ประกาศที่ 1 ผู้บริหารโรงเรียน ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ มีจิตสำนึกรักในการที่จะพัฒนา ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและยกระดับมาตรฐานการศึกษาให้เป็นที่ยอมรับของสังคม ผู้บริหารควรมีเวลาอยู่ประจำสถานศึกษา เพื่อคุ้มครองการปฏิบัติงานภายใต้เป็นไปได้ด้วยความเรียบร้อย ประกาศที่ 2 มีบรรยายกาศและสื่อแวดล้อมของโรงเรียนหรือสถานศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนอย่างมีความสุข มุ่งเน้นการเรียนการสอนตามธรรมชาติ โดยให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง และปลูกฝังเรื่องความสะอาด ความมีวินัย เอื้อเพื่อเพื่อแผ่ มีความรักสามัคคี รวมทั้งการจัดโรงเรียนมีความร่มรื่นมีด้านไม้ แหล่งน้ำ บ่อน้ำ ไร่ฝุ่น ไร่ผลภาวะ ประกาศที่ 3 เป็นโรงเรียนที่มีความพร้อม มีแผนผังเต็มรูปแบบ มีห้องเรียน ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องทดลอง ห้องปฏิบัติการ ตลอดจนสนามกีฬาครบครัน โดยให้เหมาะสมกับสภาพห้องถัน ประกาศที่ 4 มีอุปกรณ์การเรียนการสอนครบครัน โดยจัดซื้อในราคาน้ำหนักต่อห้องถัน ทั้งให้เหมาะสมกับการใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ประกาศที่ 5 มีบุคลากร ครูผู้สอนครบตามเกณฑ์ หากขาดแคลนควรให้ครูที่เกียรติอายุหรือภูมิปัญญาห้องถัน ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิ มาช่วยสอนและ/หรือให้มีระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ประกาศที่ 6 องค์กรห้องถันมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นทางด้านวิชาการหรือ ด้านบริหาร เช่น กำหนดหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของห้องถัน ได้แก่ การสอนภาษาอังกฤษด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ การสอนวิชาชีพเกษตร การก่อสร้าง การไฟฟ้า เป็นต้น ประกาศที่ 7 มีการเก็บค่าเล่าเรียน และค่าธรรมเนียมการศึกษา เพื่อพัฒนาสถานศึกษาและจัดอุปกรณ์การเรียนการสอนให้ครบครัน ทั้งนี้ยกเว้นค่าเล่าเรียนสำหรับเด็กยากจน และจ่ายค่าตอบแทนแก่โรงเรียน เช่น การปลูกผักสวนครัว การเลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา เป็นต้น ประกาศที่ 8 มีการส่งเสริมให้กลุ่มบุคคลหรือชุมชนมีส่วนร่วมในการ改善หา

ทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการบริหารการจัดการของสถานศึกษาการจัดสวัสดิการให้ครู เช่น การจัดที่พัก ค่าตอบแทนค่าล่วงเวลา ค่าสอนพิเศษ ค่าสอนฝึกอบรม ตลอดจนการแก้ปัญหานี้สินของครู และประการที่ 9 มีการจัดและประเมินผลทางการศึกษาที่มุ่งเน้นผลผลิต คือ คุณภาพของนักเรียนตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

ศิริพร วงศ์พันธุ์และคณะ (2540 : 48) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามโครงการปฏิรูปการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของครูผู้สอน ในจังหวัดสุรินทร์ โดยใช้กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทักษะกระบวนการ 9 ขั้น ให้นักเรียนสังเกตการสาธิต วิเคราะห์เปรียบเทียบและปฏิบัติ การใช้สื่อที่หลากหลายและเร้าใจทำให้ผู้เรียนมีความต้องการที่จะเรียน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ทุกขั้นตอน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบกระบวนการกรุ่น ให้นักเรียนได้ศึกษาจากสภาพความเป็นจริงและสถานการณ์ที่เป็นจริงจากสื่อต่างๆ ทั้งหนังสือพิมพ์ โทรศัพท์ วิทยุ ฯลฯ แล้วพบว่า ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนเป็นดังนี้

1. นักเรียนมีเจตคติที่ต้องการเรียนวิชาต่างๆ และมีความสนุกในการเรียน
2. นักเรียนมีความคงทนในการเรียนรู้ดีกว่านักเรียนที่เรียนแบบเดิม
3. นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ด้านทักษะนิสัย รวมทั้งด้านพุทธิพิสัย และจิตพิสัย

สุลัดดาว ลอบพื้นและคณะ (2540 : 7-8) ได้ทำการศึกษารูปแบบการเรียนการสอน ในปัจจุบันของจังหวัดขอนแก่น ในโครงการปฏิรูปการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดังนี้

1. ผู้สอนใช้กระบวนการกรุ่นแบ่งหน้าที่กันทำ และจัดให้มีการอภิปรายผลงานเพื่อเป็นการสร้างความคิดรวบยอดที่ถูกต้อง
2. ผู้สอนให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อให้นักเรียนมีประสบการณ์ตรงแล้วผู้สอนตรวจความถูกต้องของการปฏิบัติ
3. ผู้สอนใช้ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียน โดยให้นักเรียนหมุนเวียนกันปฏิบัติกิจกรรมตามศูนย์
4. ผู้สอนใช้วิธีสนทนาถึงเรื่องราวต่างๆ ทั้งข่าว เหตุการณ์ปัจจุบัน บทเรียน สำเร็จรูปสถานการณ์ในท้องถิ่น แล้วให้นักเรียนอภิปรายวิเคราะห์ร่วมกัน อย่างเข้าสู่ความสัมพันธ์กับเนื้อหาวิชา

5. ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงความต้องการ ความรู้สึก และความพร้อมของผู้เรียน

พนว่า ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนเป็นดังนี้

1. นักเรียนมีความสนุกสนานในการเรียน มีทัศนคติที่ดีและมีความเชื่อมั่นสูง

2. นักเรียนมีผลลัพธ์ทางการเรียนสูงขึ้น

3. นักเรียนเข้าใจระบบและขั้นตอนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม

4. นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ กล้าแสดงออก สนใจ และ

กระตือรือร้นที่จะหาความรู้เพิ่มเติม

ประจบ นาลทิพย์ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงาน ปฏิรูปการศึกษา ตามแนวบัญญัติ 10 ประการ ของผู้บริหาร โรงเรียนประณีตศึกษา สังกัดสำนักงานการประณีตศึกษาจังหวัดนราธิวาส ระหว่าง โรงเรียนที่เข้าโครงการปฏิรูปการศึกษากับ โรงเรียนที่ไม่เข้าโครงการปฏิรูปการศึกษา และเพื่อขอทราบข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการดำเนินการปฏิรูปการศึกษา พนว่า

1. การดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาตามแนวบัญญัติ 10 ประการ ของผู้บริหาร โรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. การดำเนินงานปฏิรูปการศึกษา ของผู้บริหาร โรงเรียน ระหว่าง โรงเรียนที่เข้าโครงการปฏิรูปการศึกษากับ โรงเรียนที่ไม่เข้าโครงการปฏิรูปการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยค่าเฉลี่ยของ โรงเรียนที่เข้าโครงการปฏิรูปการศึกษาสูงกว่า โรงเรียนที่ไม่เข้าโครงการปฏิรูปการศึกษา

ข้อเสนอแนะ การปฏิรูปการศึกษาตามแนวบัญญัติ 10 ประการ ผู้บริหาร ควรใช้เวลาอยู่ประจำโรงเรียน และอุทิศเวลาให้กับชุมชนด้วย ผู้บังคับบัญชาหนีอื้นไปควร ออกตรวจเยี่ยมอย่างถี่มั่นเสมอ ควรสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนการสอน จัดให้มีสวนหย่อม หรือที่พักผ่อนอย่างเพียงพอ ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสใช้ห้องปฏิบัติการ สำหรับการจัดทำวัสดุอุปกรณ์การเรียนจัดซื้อเอง และอบรมครูให้ใช้สื่อเป็น โรงเรียนต้องให้ชุมชน หน่วยงาน องค์กรต่างๆ ของท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา ควรตั้งกองทุนการศึกษาเพื่อช่วยนักเรียนยากจน และโรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามาใช้ประโยชน์ในโรงเรียน เช่น เรียนทางไกลผ่านดาวเทียม ใช้ห้องสมุด ใช้ห้องประชุม ใช้สถานที่พัก เป็นต้น

ธวัช แก้วมณีชัย (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการประเมินโครงการปฏิรูประบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม ในด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและด้านผลผลิต พบว่า

1. ผู้บริหาร โรงเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ โครงการปฏิรูประบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ด้านบริบทมีความหมายสมอญี่ในระดับมาก ด้านปัจจัยนำเข้ามีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ด้านกระบวนการมีการปฏิบัติได้ค่อนข้างดี แต่ด้านผลผลิตมีผลการดำเนินงานประสบผลสำเร็จอยู่ในระดับมาก

2. ครุผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ โครงการปฏิรูประบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ด้านบริบทมีความหมายสมอญี่ในระดับมาก ด้านปัจจัยนำเข้ามีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ด้านกระบวนการมีการปฏิบัติได้ค่อนข้างดี แต่ด้านผลผลิตมีผลการดำเนินงานประสบผลสำเร็จอยู่ในระดับมาก

3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ โครงการปฏิรูประบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ด้านกระบวนการมีการปฏิบัติได้ปานกลาง และด้านผลผลิตมีผลการดำเนินงานประสบผลสำเร็จอยู่ในระดับปานกลาง

นิวัฒน์ วงศิริศักดิ์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติตามแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครุที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครพนม 9 ด้าน ดังนี้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบทดลอง ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบโครงการ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบศูนย์การเรียน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบอุปนัย ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบ นิรนัย ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนแบบอภิปราย ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบสำรวจความรู้สึกและการแก้ปัญหาความขัดแย้ง และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบร่วมมือ พบว่า

การปฏิบัติตามแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครุที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยรวม และ 9 ด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “มาก” โดยเรียงขั้นดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบร่วมมือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบศูนย์การเรียน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบนิรนัย ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบอุปนัย ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบอภิปราย ด้านการจัด

กิจกรรมการเรียนการสอนแบบโครงการ และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบทคล่อง ส่วนในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบสำรวจความรู้สึกและการแก้ปัญหา ความขัดแย้งมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ ปานกลาง โดยมีรายข้อที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในแต่ละด้านดังนี้ ครูอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจในวิชาทocl่อง นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือวางแผนการ และนักเรียนทำการประเมินผล กิจกรรม หรือโครงการ บรรลุตามความนุ่งหมายที่ตั้งไว้ นักเรียนเก็บเครื่องมือเมื่อเสร็จกิจกรรม และครุตกลงกับนักเรียนในลักษณะของวิธีเรียน นักเรียนได้ทบทวนความรู้ดิน และนักเรียนได้นำกฎเกณฑ์หรือข้อสรุป ไปใช้แก้ปัญหา หรือแบบฝึกหัดอื่นๆ ครรภะบุสิ่งที่จะสอนในแต่ละช่วงปัญหาเพื่อย้ำๆ ให้นักเรียนเกิดความสนใจและนักเรียนแสดงความคิดเห็นเพื่อแยกแยะสาเหตุ และลำดับความสำคัญของปัญหานักเรียนวางแผนการปฏิบัติและบันทึกการปฏิบัติงาน เพื่อรายงานและตรวจสอบความถูกต้องของทางเหตุและนักเรียนแสดงความคิดเห็นเพื่อแยกแยะสาเหตุและลำดับความสำคัญของปัญหา นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกลุ่มคำานและสนับสนุนให้นักเรียนรับฟังความคิดเห็น ของผู้อื่นอย่างตั้งใจ ครูฝึกทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการทำกิจกรรมกลุ่มและครุแนะนำทักษะในการเรียนรู้ร่วมกัน

6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

กันเตอร์แมน (Guntermann. 1992 : 101-105) ได้ศึกษาการพัฒนาครุผู้สอนภาษาของโลกในอนาคต พบว่า การปฏิรูปการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และคงทันযุคโลกนั้น ฝ่ายจัดการศึกษาจะต้องได้รับการอบรมอย่างต่อเนื่องและพัฒนาเป็นวิชาชีพ ซึ่งจะเกิดความรับผิดชอบและพัฒนาการสอนของตนเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในอนาคต ยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่หลากหลายเข้าใจถึงวัฒนธรรมของโลก ยอมรับและเห็นความสำคัญของภาษาต่างประเทศ และยอมรับความต้องการในการปฏิรูปการศึกษาอย่างต่อเนื่อง การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จะเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นอกจากนั้นครุผู้สอนภาษาจะต้องมีความรู้พื้นฐานด้วยการเรียนรู้ภาษาการวิจัย รูปแบบการเรียนกลยุทธ์ การสื่อสารหลากหลายวัฒนธรรม ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อการสอนภาษาไทยในอนาคต

เฮนเดอร์สัน (Henderson. 1993 : Abstract) ได้วิจัยเรื่อง ความพยายามสู่ความเป็นเลิศ : ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นภายใต้การปฏิรูปการศึกษา พบว่า สืบเนื่องจากข้อเสนอแนะของบุคคลจากหลากหลายอาชีพ ในช่วงทศวรรษ 1980 โดยเฉพาะการจัดห้องเรียนให้เล็กจัดงบประมาณให้เพียงพอ เพื่อให้โรงเรียนนำไปใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับขนาดของห้องเรียนขนาดต่างๆ

พบว่า มีคนเก่งหรือคนเรียนเก่งอยู่ไม่กี่คนต่อห้องและสัมพันธ์กับวิธีสอนของครู ข้อมูลจากการสังเกตไม่พบว่า ได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถของนักเรียนก่อนและหลังการจัดชั้นเรียนให้มีขนาดต่างๆ ตามความต้องการ ผู้วิจัยได้ติดตามว่าภายในได้สถานการณ์ที่เอื้อต่อการเรียนดีสู่ความเป็นเลิศ จึงทำให้ต้องคิดกันต่อไปว่า ถ้าหากสถานการณ์ทางเศรษฐกิจสังคมไม่เอื้อคุณภาพการศึกษานั้นจะเป็นอย่างไรต่อไป

ฮอลซอล (Halsall, 1994 : Abstract) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลกระทบของนโยบาย โครงสร้าง และวัฒนธรรมของครุต่อการนำอาแผนปฏิรูปไปใช้ ผลการวิจัย พบว่า ทั้งความก้าวหน้าและการขยายตัวของครอบคลุมพื้นที่ได้รับความสนใจจากนักวางแผนนโยบาย และกฎหมาย ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาวิจัยทั้งนี้จากการสอบถามสัมภาษณ์และสังเกตพบชัดเจนว่า ทางผู้เกี่ยวข้องทุกระดับไม่เอาใจใส่ย่างจริงจัง ไม่มีการจัดการเกี่ยวกับแหล่งของการสนับสนุนการปฏิรูป ไม่มีการติดตามว่าอะไรเปลี่ยนแปลงหรือไม่เปลี่ยนแปลง ไม่มีการติดต่อประสานงานและต่อเนื่องนโยบายก็ไม่อย่าง การปฏิรูปเกี้ยวกับการปฏิบัติก็ไม้ออกอย่าง ไม่มีการปรึกษาหารือ หรือพบปะพูดคุย มีแต่การสั่งการจากหน่วยเบื้องต้นเดียวครูเองก็เช่นกัน ไม่มีอะไรใหม่เกี่ยวกับการสอน วิธีสอน มีการกำหนดครูแบบ นิการสั่งการ แต่ไม่ปฏิบัติอย่างจริงจัง

จากการศึกษางานวิจัยทั้งในและต่างประเทศดังกล่าว พอสต์ได้ว่า การดำเนินงานปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอน โรงเรียนได้ประเมินจากสภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการที่จะพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล ได้นี้นั่น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้ ก cioè องค์ประกอบด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากที่สุดหรือที่เรียกว่าผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง องค์ประกอบด้านการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอนโดยเน้นสถานการณ์ที่เป็นจริงในชีวิตประจำวัน องค์ประกอบด้านครุภัณฑ์สอนต้องปรับเปลี่ยนบทบาทในการเป็นผู้สอนหนังสือมาเป็นผู้แนะนำ ต่อเสริมสนับสนุนกระบวนการเรียนการสอนโดยเน้นสถานการณ์ที่เป็นจริงในชีวิตประจำวัน องค์ประกอบด้านสื่อ เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยจัดกระบวนการเรียนการสอน ตลอดจนวิเคราะห์เครื่องมือวัดผลประเมินผลให้ได้มาตรฐาน เพื่อตอบสนองความต้องการพัฒนาตามแนวโน้มของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โรงเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งโดยตรงและโดยอ้อมในการจัดการศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และด้วยมูลเหตุที่ผู้วิจัยเป็นผู้แทนข้าราชการครูใน

คณะกรรมการการประเมินศึกษาจำเพาะคำ ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงในการวางแผนการการจัดการศึกษา สนองตอบตามนโยบายของสำนักงานการประเมินศึกษาแห่งชาติ โดยเฉพาะการปฏิรูปกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูในสังกัด จึงต้องการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมและกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และพฤติกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ มีผลการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับใด อันจะเป็นผลโดยตรงต่อการประกันคุณภาพภาษา การจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดในโอกาสต่อไป และท่าทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคม